

דוח הדירקטוריון וההנהלה

בנק ירושלים בע"מ וחברות מוחזקות שלו

תמצית דוחות כספיים מאוחדים ביניים ליום 30 בספטמבר 2017

15	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
15	1.1 תיאור תמציתי של הבנק ותחומי הפעילות העיקריים שלו
16	1.2 מידע כספי תמציתי על המצב הכספי ותוצאות הפעולות
17	1.3 תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
18	1.4 תיאור היעדים והאסטרטגיה העסקית
19	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
19	2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
20	2.2 התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
23	2.3 ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון, הלימות ההון והמינוף
28	2.4 תיאור עסקי התאגיד הבנקאי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
34	2.5 חברות מוחזקות עיקריות
35	3. סקירת הסיכונים
35	3.1 סיכון אשראי
47	3.2 סיכון שוק
54	3.3 סיכון נזילות ומימון
56	3.4 סיכון תפעולי
56	3.5 סיכונים אחרים
57	3.6 השפעת גורמי הסיכון
58	4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
58	4.1 מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים
58	4.2 בקורות ונהלים
59	5. מידע נוסף
59	5.1 תרומות ופעילות קהילתית

16	מידע כספי תמציתי על המצב הכספי ותוצאות הפעילות
17	ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק
20	פערי הריבית בין נכסים כספיים והתחייבויות במגזרי ההצמדה השונים
20	היקף הפעילות והתרומה להכנסות ריבית נטו של מגזרי ההצמדה השונים
21	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי
23	התפתחות תיק ניירות ערך
23	התפתחות תיק האשראי
24	הרכב פיקדונות הציבור
25	יחסי הלימות הון ויחס מינוף
25	תנועה בהון עצמי, הון עצמי רובד 1, הון עצמי רובד 2 והון כולל
26	יחס מינוף
29	הרווח הנקי מפעולות רגילות לפי מגזרי פעילות
29	יתרות ממוצעות של נכסים והתחייבויות ששימשו למגזרי פעילות
30	תמצית תוצאות הפעילות של מגזר משקי הבית
31	תמצית תוצאות הפעילות של מגזר בנקאות פרטית
32	תמצית תוצאות הפעילות של המגזר העסקי
33	תמצית תוצאות הפעילות של מגזר גופים מוסדיים
34	תמצית תוצאות הפעילות של מגזר ניהול פיננסי
35	סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים
36	תנועה תקופתית בחובות פגומים מאזניים
36	הלואות לדירור בפיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין 314
36	שיעורי הפרשה מסיכון אשראי לציבור
37	סיכון האשראי לפי ענפי משק
40	חשיפה למדינות זרות
41	חשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים
42	התפתחות ביצועי האשראי לדירור ומדדי ביצוע עיקריים
43	פרטים בגין מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדירור
45	יתרת האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדירור)
45	מחיקות חשבונאיות בגין אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדירור)
45	יתרות ממוצעות של סיכון אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדירור) ללקוחות עו"ש פעילים
46	התפתחות ביצועי הלוואות צרכניות סולו ומדדי ביצוע עיקריים
48	שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק
49	השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק
49	תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית
50	חשיפה לשינויים בשיעורי הריבית
52	משך החיים הממוצע של הנכסים והתחייבויות
52	שיעורי חשיפה לפי מגזר הצמדה
53	רגישות הון הבנק לשינויים במדד המחירים לצרכן
53	רגישות הון הבנק לשינויים בשערי מטבע
54	יחס כיסוי נזילות
55	שיעבוד מזומנים וניירות ערך

דו"ח הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 בספטמבר 2017

להלן הדין וחשבון של בנק ירושלים בע"מ.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 14 בנובמבר 2017, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ (להלן: "הבנק" או "בנק ירושלים") והחברות הבנות שלו ליום 30 בספטמבר 2017. הדוחות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. הנתונים מוצגים בסכומים מדווחים. הכללים שיושמו בעריכת דוחות אלו הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2016. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוח השנתי של 2016](#).

פרק 1 - סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

1.1 תיאור תמציתי של הבנק ותחומי הפעילות העיקריים שלו

בנק ירושלים בע"מ נוסד בשנת 1963 כחברה ציבורית, כהגדרתה על פי פקודת החברות נוסח חדש התשמ"ג-1983, בשם: בנק ירושלים לפיתוח ולמשכנתאות בע"מ. בשנת 1992 הציע הבנק את מניותיו לציבור, ובהתאמה הפך לחברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ. בשנת 1996 שונה שם הבנק לשמו הנוכחי. לפרטים בדבר בעלי השליטה בבנק ראה [פרק בעלי השליטה בבנק בדוח ממשל תאגידי פרטים נוספים ונספחים לדוח השנתי](#).

הבנק הינו תאגיד בנקאי, בעל רשיון בנק על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, ופועל כבנק מסחרי החל משנת 1998. הבנק נשען על בסיס לקוחות רחב של משקי בית, תושבי ישראל ותושבי חוץ ופועל בעיקר בתחומי המשכנתאות, אשראי צרכני, חסכונות ופיקדונות, מימון בניה למגורים ופעילות בשוק ההון.

הנהלת הבנק שוכנת בקרית שדה התעופה (איירפורט סיטי). נכון לתאריך פרסום הדו"ח הבנק פועל באמצעות 22 סניפים, הפזורים ברחבי הארץ, לפרטים אודות עידכון פרישת הרשת ראה להלן [בפרק תיאור היעדים והאסטרטגיה העסקית](#).

לתיאור מגזרי הפעילות בהם פועל הבנק ראה להלן [בפרק תיאור עסקי התאגיד לפי מגזרי פעילות פיקוחיים](#).

1.2. מידע כספי תמציתי על המצב הכספי ותוצאות הפעולות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום							
31/03/2016	30/06/2016	30/09/2016	31/12/2016	31/03/2017	31/06/2017	30/09/2017	
מדדי ביצוע עיקריים (באחוזים):							
11.9% ⁽²⁾	8.9%	5.0%	3.0%	3.8%	3.0%	6.2%	תשואת הרווח הנקי להון עצמי ⁽¹⁾
3.2%	9.2%	4.7%	2.4%	4.1%	3.3%	6.4%	תשואת הרווח הכולל להון עצמי ⁽¹⁾
0.64% ⁽²⁾	0.48%	0.27%	0.17%	0.22%	0.17%	0.37%	תשואה לנכסים ⁽¹⁾
9.7%	9.7%	9.7%	10.1%	10.1%	10.1%	10.0%	יחס הון עצמי רובד 1
5.4%	5.2%	5.2%	5.3%	5.5%	5.5%	5.9%	יחס המינוף
309%	390%	493%	458%	367%	367%	324%	יחס כיסוי הנזילות
64.3% ⁽²⁾	78.5%	81.2%	81.5%	82.0%	82.2%	78.8%	יחס יעילות (הוצאות תפעוליות ואחרות מסך כל ההכנסות)
מדדי איכות אשראי עיקריים (באחוזים):							
0.49%	0.12%	0.28%	0.32%	0.46%	0.58%	0.30%	הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ⁽¹⁾
1.09%	1.03%	1.02%	1.04%	1.09%	1.09%	1.06%	שיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי
2.21%	2.11%	2.16%	2.01%	1.95%	2.29%	2.05%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור ל-90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.51%	0.32%	0.35%	0.38%	0.33%	0.43%	0.41%	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד:							
22.4 ⁽²⁾	17.2	9.9	6.1	7.6	6.0	12.5	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
6.3	17.7	9.3	4.8	8.2	6.7	13.0	סך הרווח הכולל
81.6	89.9	87.3	84.2	86.7	94.3	87.7	הכנסות ריבית, נטו
12.3	3.1	7.1	7.9	11.0	13.9	7.2	הוצאות בגין הפסדי אשראי
67.9 ⁽²⁾	34.2	30.7	35.0	34.9	28.1	33.5	הכנסות שאינן מריבית
30.7	31.0	29.8	29.4	32.0	27.2	28.2	מזה: עמלות
96.2	97.4	95.8	97.1	99.7	100.6	95.5	הוצאות תפעוליות ואחרות
44.7	43.8	42.8	42.1	43.2	44.5	43.3	מזה: משכורות והוצאות נלוות
0.32 ⁽²⁾	0.24	0.14	0.09	0.11	0.09	0.18	רווח נקי בסיסי ומדולל למניה
נתונים עיקריים מהמאזן:							
13,794.8	14,629.9	14,654.9	14,202.0	13,817.0	13,739.8	13,040.6	סך כל הנכסים
2,341.8	2,487.7	2,335.9	2,522.0	2,723.1	2,307.9	1,916.3	מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,099.9	1,574.0	1,754.2	1,434.5	1,108.7	1,387.0	1,020.9	ניירות ערך
10,009.9	10,156.9	10,131.2	9,790.1	9,590.3	9,668.8	9,749.5	אשראי לציבור, נטו
13,004.5	13,821.9	13,846.2	13,393.7	13,003.5	12,923.7	12,211.5	סך כל ההתחייבויות
39.5	40.1	40.7	36.5	36.8	37.5	37.8	מזה: פיקדונות מבנקים
10,832.6	11,165.1	11,048.2	10,868.3	10,797.9	10,669.3	10,462.4	פיקדונות מהציבור
1,566.7	1,634.1	1,568.6	1,582.1	1,501.1	1,445.6	1,366.2	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
790.3	808.0	808.7	808.3	813.5	816.1	829.1	הון עצמי, המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
נתונים נוספים:							
7.164	7.835	7.919	7.694	7.937	7.887	6.548	מחיר מניה
0.0000	0.0000	0.1220	0.0738	0.0426	0.0255	0.0326	דיבידנד שחולק למניה
0.22%	0.21%	0.20%	0.21%	0.23%	0.20%	0.22%	יחס עמלות לנכסים

(1) במונחים שנתיים אפקטיביים מהיתרה לסוף תקופה.

(2) בשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2016 נרשם רווח נקי משמעותי בסך 21.0 מיליוני ש"ח.

1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר הסיכונים אליהם חשוף הבנק. ניטור זה נועד להבטיח היערכות מתאימה לניהול הסיכון, מניעת התממשותו וניטור הימצאות הבנק בתחום המגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון ובנק ישראל. בנוסף, הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלות או שעשויות לחול או להשפיע על הבנק, ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים אמורים למנוע חשיפות הבנק לסיכונים משמעותיים. בטיפול בסיכונים שזוהו, הבנק מבחין, בין היתר, בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים אשר מזוהים באופן הבא:

- **סיכון מוביל** - מייצג גורם סיכון משמעותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו או ההסכמים שהבנק צד להם אשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או חמורה יותר. לפירוט בדבר גורמי הסיכון ודירוג מידת החשיפה/ ההשפעה על הבנק ראה [עמוד 75 בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#).
- **סיכון מתפתח** - הינו סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו, אם בכלל, ולא ניתן להצביע על מידת ההשפעה האפשרית שלו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול הסיכון המתאימה.

להלן ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון רגולטורי	השלכות הרגולציה בכל הקשור להטלת מגבלות משמעותיות על פעילות הבנק והצבת דרישות מכבידות.
סיכון ציז	סיכון הציות הינו הסיכון שעל תאגיד תוטל סנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית לחוקים, תקנות, הוראות הרגולציה, הנהלים הפנימיים והקוד האתי.
סיכון סייבר	אפשרות תקיפת הסייבר על מערכות IT של הבנק ואתרי הבנק.
סיכון מקרו-כלכלי וסיכון משקי	סיכון שהבנק עשוי להיות מושפע ממנו בעקבות הרעה בנתונים מקרו כלכליים בישראל וסיכונים משקיים אחרים ובעיקר בגין שיעורי האבטלה.

לפירוט נוסף אודות תיאור הסיכונים המתפתחים וניהולם ראה [עמודים 22-23 בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#).

במהלך תקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בסיכונים המתפתחים והמובילים בבנק.

1.4. תיאור היעדים והאסטרטגיה העסקית

לבנק תוכנית אסטרטגית אשר במרכזה צמיחה מבוקרת תוך מיקוד בפעילות קמעונאית מתמחה במשכנתאות והמשך פיתוח האשראי הצרכני.

לפרטים אודות היעדים האסטרטגיים של הבנק [ראה פרק 1.4 בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#).

במהלך תקופת הדוח המשיך הבנק ביישום התוכנית האסטרטגית, בדגש על חיזוק הפתרונות הדיגיטליים וצמצום התלות הפיזית הקיימת ברכישת פתרונות בנקאיים. הבנק מתמקד בחדשנות מוצרית ובשכלול היכולות למכור פתרונות בנקאיים באופן דיגיטלי חלקי או מלא ללא הגעה לסניף. בהתאם לכך החליט הבנק לעבות את המערך הדיגיטלי לצד חיזוק מוקדי השירות ופיתוח ערוצי מכירה מתקדמים נוספים.

במסגרת הראיה הכוללת של נקודות המגע עם הלקוח ובכלל זה המוקדים, האינטרנט והסלולארי מעדכן הבנק את פרישת הסניפים באמצעות הרחבה ועיבוי של הפעילות בחלק מסניפי הבנק לצד צמצום של סניפים קיימים. במהלך חודש אוקטובר 2017 סגר הבנק 2 סניפים, וצפוי לצמצם 2 סניפים נוספים עד סוף השנה. כנדבך נוסף, במהלך חודש יוני 2017, השיק הבנק מיזם למכירת אשראי צרכני בנקודות מכירה קמעונאיות ובכך נותן מענה ללקוחות המבקשים לרכוש מוצרים במימון בנקאי באמצעים דיגיטליים. מהלך זה מאפשר לבנק להרחיב את הפיזור הגיאוגרפי שלו, תוך הגעה לקהל לקוחות נוסף, בעלי פרופיל סיכון נמוך יותר, אשר עד כה לא נימנה על קהל לקוחותיו. במסגרת תהליך עדכון הפרישה השיק הבנק, מוקד ייעודי ליועצי המשכנתאות החיצוניים. המוקד מספק שירות מהיר ומקצועי ליועצי המשכנתאות החיצוניים מתוך מטרה להגביר את הזמינות והשירות, כך שלקוחות הבנק אשר נעזרים ביועצים יקבלו שירות משופר. בנק ירושלים רואה ביועצי המשכנתאות ערוץ חשוב וכחלק מיישום האסטרטגיה מתכנן להמשיך ולהשקיע בערוץ זה.

כחלק מיישום אסטרטגיית הבנק להתמקד בפעילויות הליבה, מכר הבנק במהלך חודש אוקטובר השנה, את תיק לקוחות ניירות ערך של הלקוחות העצמאיים והמוסדיים לבית ההשקעות מיטב דש, לפרטים נוספים אודות המכירה ראה להלן בפרק אירועים לאחר תאריך המאזן.

במהלך השנה התקשר הבנק עם חברת מאסטרקארד להנפקת כרטיסי חיוב נטענים בארץ, והחל להנפיק כרטיסי חיוב אשר בין היתר מאפשרים למעסיקים השונים בארץ לשלם לעובדיהם באמצעות טעינת כרטיס החיוב במשכורת.

1.5. אירועים לאחר תאריך המאזן

ביום 16 באוקטובר 2017, הבנק התקשר עם מיטב דש טרייד בע"מ ומיטב דש ברוקראז' בע"מ (להלן: "הרוכשות") בהסכמים למכירת תיקי הלקוחות העצמאיים ותיקי הלקוחות המוסדיים של הבנק בתחום פעילות הברוקראז' (Brokerage) (להלן: "הממכר" ו-"הסכמי המכירה", בהתאמה), בתמורה כוללת של 21 מיליוני ש"ח (להלן יחד: "העסקה").

הסכמי המכירה כוללים, בין היתר, מצגים שונים כמקובל בעסקאות מסוג זה, וכן התחייבות של הבנק לשיפוי בגין הפרת מצגים וחביונות עבר בקשר עם הממכר, וזאת בכפוף למגבלת זמן ותקרת שיפוי מקסימאלית של 100% מסכום התמורה. כמו כן, כוללים הסכמי המכירה מגבלות אי תחרות מסוימות החלות על הבנק למשך עד ארבע שנים ממועד השלמת העסקה.

השלמת העסקה כפופה לקבלת אישור הממונה על הגבלים עסקיים ואישור בית המשפט המוסמך להסבת הסכמים עם לקוחות בהתאם לסעיף 350 לחוק החברות, התשנ"ט-1999, והיא תתקיים בסמוך לאחר התקיימות התנאים המתלים הנ"ל. בכוונת הצדדים לפעול למילוי התנאים המתלים בהקדם האפשרי, אולם במועד זה לא קיימת כל ודאות כי התנאים המתלים להשלמת העסקה אכן יתמלאו או כי העסקה אכן תושלם.

ככל שתושלם העסקה, הבנק צפוי לרשום רווח בדוחותיו הכספיים בסכום משוער של כ-20 מיליוני ש"ח לפני מס. רווח זה אינו כולל מענק לעובדי הבנק שיפרשו ככל שתושלם העסקה.

פרק 2 - הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות בסביבה הכלכלית

ריבית בנק ישראל עומדת עד 0.1% החל מחודש מרץ 2015.

מתחילת שנת 2017 מדד ת"א 35 רשם ירידה של כ-3.4%, מדד ת"א 125 רשם עלייה של כ-0.8%. מדד איגרות החוב הממשלתיות הלא צמודות רשם עלייה של כ-2.8%, מדד איגרות החוב הממשלתיות הצמודות רשם עלייה של כ-1.9% (ריאלית) ומדד התל בונד 60 רשם עלייה של כ-4.2%. המחזור היומי הממוצע במניות ובתעודות סל הסתכם ב-1.5 מיליארד שקלים, עליה של כ-25% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. מתחילת שנת 2017 הנפקות והקצאות של מניות על ידי חברות ישראליות בארץ ובחו"ל הסתכמו כ-10.9 מיליארד שקלים, ירידה של כ-60.9% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. מדד המחירים לצרכן בגין מתחילת שנת 2017 עלה בשיעור של 0.3% (מדד ספטמבר 2017 לעומת מדד דצמבר 2016), מדד המחירים לצרכן הידוע מתחילת שנת 2017 עלה ב-0.2% (מדד אוגוסט 2017 לעומת מדד נובמבר 2016). שער השקל מול הדולר התחזק מתחילת שנת 2017 בשיעור של כ-8.2% ומול האירו נחלש ב-2.8%.

על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מתחילת השנה ועד חודש אוגוסט מדד מחירי הדירות רשם עלייה של 2.4%. בשלושת החודשים האחרונים יוני-אוגוסט 2017 נמכרו כ-6,870 דירות חדשות, עלייה של כ-5.9% לעומת מספר הדירות החדשות שנמכרו בשלושת החודשים הקודמים (מרץ-מאי 2017).

ברבעון השלישי של שנת 2017 בוצעו במערכת הבנקאית הלוואות לדירור בסך 14.5 מיליארד ש"ח, לעומת 13.8 מיליארד ש"ח ברבעון הקודם. במגזר השקלי שיעור הריבית הממוצע עמד על 3.2% ובמגזר צמוד המדד על 3.7%, זאת לעומת ריבית של 3.4% ו-3.8% ברבעון הקודם בהתאמה (ירידה של כ-0.2 נקודות האחוז ו-0.1 נקודות האחוז בהתאמה).

על פי הדוחות הכספיים של הבנקים בישראל, ניכרת מגמה של עלייה בשיעור הפסדי האשראי בגין אנשים פרטיים, שיעור המחיקות החשבונאיות מיתרת האשראי לאנשים פרטיים, במערכת הבנקאית עלה בין השנים 2015 ל-2017 בכ-30%. הגידול נובע בין היתר מהקלה רגולטורית משמעותית בביצוע הליכי פשיטת רגל, וכתוצאה מכך חל גידול משמעותי במספר החייבים שנכנסים להליכים אלה.

שיעור האבטלה בישראל לסוף הרבעון השלישי של שנת 2017 עמד על 4.1%, לעומת שיעור של 4.5% לסוף הרבעון השני של 2017.

2.2 התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

רווח ורווחיות

הרווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם ב-26.1 מיליוני ש"ח, לעומת 49.5 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, אשר כלל רווח נקי משמעותי ממימוש אגרות חוב זמינות למכירה בסך של כ-21.0 מיליוני ש"ח. בנטרול רווח זה הרווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים אשתקד הסתכם ב-28.5 מיליוני ש"ח, הקיטון בשיעור של 9% ברווח הנקי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 לעומת הרווח לאחר הנטרול האמור לעיל בתקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקרו מגידול בהפרשה לחובות מסופקים ומגידול בהוצאות תפעוליות ואחרות.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי הממוצע בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הייתה 4.3% לעומת 8.4% בתקופה המקבילה אשתקד, בנטרול הרווח ממימוש אגרות החוב הזמינות למכירה, כאמור לעיל, התשואה אשתקד הייתה 4.8%.

הרווח הנקי ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכם ב-12.5 מיליוני ש"ח, לעומת 9.9 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, עיקר הגידול נובע מגידול בהכנסות מימון שאין מריבית.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי הממוצע ברבעון השלישי של שנת 2017 הייתה 6.2% לעומת 5.0% ברבעון המקביל אשתקד.

הכנסות והוצאות ריבית

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו הכנסות ריבית, נטו ב-268.7 מיליוני ש"ח, לעומת 258.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-4%. הגידול נובע בעיקר משיפור במרווחי הריבית.

ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו הכנסות ריבית, נטו ב-87.7 מיליוני ש"ח, לעומת 87.3 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

ההתפתחויות בשיעורי הכנסות והוצאות

להלן פערי הריבית בין נכסים כספיים להתחייבויות במגזרי ההצמדה השונים:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2017	2016	2017	2016	
3.25%	3.03%	3.07%	3.03%	לא צמוד
2.31%	2.33%	2.57%	2.33%	צמוד למדד ⁽¹⁾
1.97%	1.92%	2.01%	1.76%	מט"ח וצמוד מט"ח ⁽²⁾
2.87%	2.66%	2.82%	2.65%	סך הכל פער הריבית

להלן היקף הפעילות והתרומה להכנסות ריבית, נטו של מגזרי ההצמדה השונים:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר						
2017			2016			
היקף פעילות	תרומה להכנסות ריבית, נטו	היקף פעילות	תרומה להכנסות ריבית, נטו	היקף פעילות	תרומה להכנסות ריבית, נטו	
ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	
64	71	60	61.9	67	58.6	לא צמוד
27	21	28	18.8	24	20.7	צמוד למדד ⁽¹⁾
9	8	12	7.0	9	8.0	צמוד מט"ח ⁽²⁾
100	100	100	87.7	100	87.3	סך הכל

(1) הכנסות המגזר הצמוד כוללות גם הפרשי הצמדה ואין כוללות השפעת מכשירים נגזרים.

(2) הכנסות מגזר המט"ח אין כוללות הפרשי שער על הקרן והשפעת מכשירים נגזרים.

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר						
2016			2017			
היקף פעילות		תרומה להכנסות ריבית, נטו	היקף פעילות		תרומה להכנסות ריבית, נטו	
ב- %	במיליוני ש"ח	ב- %	ב- %	במיליוני ש"ח	ב- %	במיליוני ש"ח
63	178.4	60	68	174.4	67	174.4
27	67.8	28	23	60.4	25	60.4
10	22.5	12	9	24.0	8	22.5
100	268.7	100	100	258.8	100	258.8

(1) הכנסות המגזר הצמוד כוללות גם הפרשי הצמדה ואין כוללות השפעת מכשירים נגזרים.
(2) הכנסות מגזר המט"ח אין כוללות הפרשי שער על הקרן והשפעת מכשירים נגזרים.
לפירוט נרחב ראה נספח - שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והתברורות מאוחדות שלו וניתוח שינויים בהכנסות והוצאות ריבית, חלק ג' בדוח ממשל תאגידי פרטים נוספים ונספחים לדוח זה.

הוצאות בגין הפסדי אשראי

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו בכ-32.1 מיליוני ש"ח, לעומת כ-22.5 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-43%. עיקר הגידול נובע מגידול במחיקות החשבוניות ועלייה בהפרשה הקבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים שלא לדור.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו בכ-7.2 מיליוני ש"ח, לעומת כ-7.1 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

להלן שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי, במונחים שנתיים אפקטיביים:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31/03/2016	30/06/2016	30/09/2016	31/12/2016	31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017
0.49%	0.12%	0.28%	0.32%	0.46%	0.58%	0.44%
0.33%	(0.18%)	(0.06%)	(0.03%)	0.11%	0.08%	0.03%
0.38%	0.09%	0.2%	0.24%	0.35%	0.38%	0.33%

למדדי איכות אשראי נוספים בפריסה רבעונית ראה פרק 1.2. מידע כספי תמציתי על המצב הכספי ותוצאות הפעולות לעיל.
לפירוט נוסף ראה להלן במסגרת הדיון על התפתחות האשראי לציבור והדיון על סיכון האשראי המופיעים בפרק 3.1 לדוח זה ובביאורים 6 ו-13 לדוח הכספי.

הכנסות שאין מריבית

הכנסות שאין מריבית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-96.5 מיליוני ש"ח, לעומת 132.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, כמפורט להלן:

הכנסות מימון שאין מריבית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו בסך 0.5 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות של 30.5 מיליוני ש"ח שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הקיטון נובע מהכנסות משמעותיות ממימוש אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 32.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

העמלות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-87.4 מיליוני ש"ח, לעומת 91.5 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-4%, הנובע בעיקרו מקיטון בהכנסות מפעילות ניירות ערך.

הכנסות אחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-8.6 מיליוני ש"ח, לעומת 10.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הכנסה זו כוללת בעיקר הפחתת הכנסה נדחית בגין רווח מרכישת כלל פיננסים כמפורט בביאור 1.4 לדוחות הכספיים.

הכנסות שאין מריבית ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו ב-33.5 מיליוני ש"ח, לעומת 30.7 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול של כ-9%. הנובע מגידול בהכנסות מימון שאין מריבית ומנגד קיטון בעמלות מניירות ערך.

הוצאות

ההוצאות התפעוליות והאחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-295.8 מיליוני ש"ח, לעומת 289.4 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד – גידול של כ-2%. עיקר הגידול נובע מגידול בהוצאות הפחת, הפרסום והמחשוב. ההוצאות התפעוליות והאחרות ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו ב-95.5 מיליוני ש"ח, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

הוצאות השכר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמו ב-131.0 מיליוני ש"ח, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות השכר ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכמו ב-43.3 מיליוני ש"ח לעומת 42.8 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הפרשה למיסים

ההפרשה למיסים על הרווח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכמה בסך של כ-11.2 מיליוני ש"ח, לעומת 30.2 מיליוני ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. שיעור המס האפקטיבי הינו 30.0%, לעומת 37.9% בתקופה מקבילה אשתקד ולעומת שיעור מס סטטוטורי של 35.0% לשנת 2017.

הקטון בשיעור המס האפקטיבי לעומת אשתקד נובע בעיקר מהורדת שיעור המס בתקופה המקבילה אשתקד אשר גרמה לקטון בנכסי המס הנדחה כנגד הוצאות מס. השפעת אירוע זה הינה גידול בשיעור המס האפקטיבי של 6 נקודות האחוז.

ההפרש בין שיעור המס האפקטיבי בשנת 2017 לשיעור המס הסטטוטורי נובע בעיקר מהכנסות בשיעור מס מופחת. במהלך חודש יולי 2017, נחתם בין הבנקים לרשויות המס הסכם בנושא התרת ההפרשה בגין הלוואות לדיור לניכוי לצרכי מס. על פי ההסכם, החל משנת 2014 ההפרשה תותר בניכוי בשיעור של 35% מן התנועה השנתית. הסכם זה מתקן את ההסכם קודם משנת 2012 לפיו הותר לניכוי כל סכום ההפרשה. השפעת ההסכם על התוצאות הכספיות של הבנק אינה מהותית.

התפתחויות בסעיפי רווח כולל אחר

הרווח הכולל האחר (לאחר השפעת המס) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם בסך של כ-1.8 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל אחר בסך של כ-16.2 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר השינוי נובע בשל רווח מממוש אגרות חוב זמינות למכירה שסווג מחדש לדוח רווח והפסד בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל האחר (לאחר השפעת המס) ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכם בסך של כ-0.5 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל אחר בסך של כ-0.6 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

לפרטים נוספים אודות הרווח הכולל האחר [ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים](#).

לפרטים אודות קרן הונית שלילית בחלוקה לטווחים של משך הזמן ושיעור הירידה [ראה ביאור 5 לדוחות הכספיים](#).

התפתחויות הרווח כולל

סך הרווח הכולל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 הסתכם בסך של כ-27.9 מיליוני ש"ח, לעומת כ-33.3 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח הכולל ברבעון השלישי של שנת 2017 הסתכם בסך של כ-13.0 מיליוני ש"ח, לעומת כ-9.3 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, עיקר הגידול נובע מגידול בהכנסות שאינן מריבית כפי שפורט לעיל.

2.3. ההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון, הלימות ההון והמינוף

ההתפתחויות בסעיפי הנכסים וההתחייבויות

סך כל המאזן ליום 30 בספטמבר 2017, הסתכם ב-13,041 מיליוני ש"ח, לעומת 14,202 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016, קיטון של כ-8%.

נכסים נזילים

יתרת הנכסים הנזילים (מזומנים, פיקדונות בבנקים וניירות ערך) ליום 30 בספטמבר 2017, הסתכמה ב-2,937 מיליוני ש"ח, לעומת 3,957 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016, קיטון של כ-26%.

הקיטון נובע בעיקר מפירעון פיקדונות ציבור כמפורט בביאור 7 לדוחות הכספיים וכן מפירעון אגרות חוב וכתבי התחייבות שהונפקו והשאלות של ניירות ערך.

יתרת המזומנים והפיקדונות בבנקים ליום 30 בספטמבר 2017, הסתכמה ב-1,916 מיליוני ש"ח, לעומת 2,522 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016, קיטון של כ-24%.

להלן התפתחות תיק ניירות הערך במיליוני ש"ח:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	תנועות שוטפות ⁽¹⁾	שערור ⁽²⁾	יתרה ליום 30 בספטמבר 2017	שינוי יתרות ב-%
877	(257)	(3)	617	(29.6)
558	(151)	(3)	404	(27.6)
1,435	(408)	(6)	1,021	(28.9)

(1) כולל קניות מכירות, פדיונות ותקבולי ריבית.

(2) כולל רוחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בניירות ערך זמינים למכירה ובניירות ערך למסחר, הכנסות מריבית, הפרשי שער ושערור.

(3) מזה השאלות לתיק הנסטרו ליום 30 בספטמבר 2017 בסך 114 מיליוני ש"ח לעומת 312 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

אשראי לציבור

להלן התפתחות תיק האשראי במיליוני ש"ח:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	ביצועים בתקופה ⁽¹⁾	פירעונות בתקופה ⁽²⁾	יתרה ליום 30 בספטמבר 2017	שינוי יתרות ב-%
7,014	1,018	(818)	7,214	3
935	533	(446)	1,022	9
7,949	1,551	(1,264)	8,236	4
954	510	(598)	866	(9)
461	92	(101)	452	(2)
529	80	(309)	300	(43)
9,893	2,233	(2,272)	9,854	(0.4)
(103)			(104)	1
9,790			9,750	(0.4) ⁽³⁾

(1) לא כולל מיחזורים.

(2) כולל גם מכירת תיק אשראי, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער בתקופת הדוח.

(3) בהשוואה ליתרת אשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2016 חל קיטון של כ-3.8%.

לפירוט נוסף ראה להלן במסגרת הדיון על התפתחות האשראי לציבור והדיון על סיכון האשראי המופיעים בפרק 3.1 לדוח זה וכן בדוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017, המוצג באתר האינטרנט של הבנק.

פיקדונות הציבור

להלן הרכב פיקדונות הציבור במיליוני ש"ח:

השינוי ב-%	31 בדצמבר 2016	30 בספטמבר 2017	
(1)	8,450	8,407	פיקדונות של אנשים פרטיים ⁽¹⁾
(30)	1,005	699	פיקדונות של גופים מוסדיים
(4)	1,413	1,356	פיקדונות של תאגידים ואחרים
⁽³⁾ (4)	10,868	10,462	סה"כ פיקדונות הציבור ⁽²⁾

- (1) מזה סך של 2,551 מיליוני ש"ח לאנשים פרטיים אשר יש להם חשבון עו"ש פעיל בבנק (ליום 31 בדצמבר 2016 - 2,636 מיליוני ש"ח).
 (2) כ-55% מסך פיקדונות הציבור הינם עד 1 מיליון ש"ח, וכ-80% מהפיקדונות הם של אנשים פרטיים.
 (3) בהשוואה ליתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2016 חל קיטון של כ-5.3%. לפרטים אודות סוגי פיקדונות ופיקדונות לפי סדר גודל ראה [ביאור 7](#) לתמצית הדוחות הכספיים.

פעילות חוץ מאזנית בניירות ערך המוחזקים בידי הציבור

נכון ליום 30 בספטמבר 2017 מספר הלקוחות המחזיקים תיקי ניירות ערך במשמרת הבנק עומד על כ-14 אלפי לקוחות. שווי תיקי ניירות ערך של לקוחות אלה ליום 30 בספטמבר 2017, עומד על כ-8.6 מיליארדי ש"ח, לעומת כ-10.0 מיליארדי ש"ח בסוף שנת 2016. הקיטון בשווי התיק נובע בעיקרו מהקטנת תיק של לקוח מוסדי, כאשר אין לקיטון זה השפעה מהותית על הכנסות הבנק.

ביום 16 באוקטובר 2017, הבנק התקשר עם מיטב דש טרייד בע"מ ו-מיטב דש ברוקראז' בע"מ בהסכמים למכירת תיקי הלקוחות העצמאיים ותיקי הלקוחות המוסדיים של הבנק בתחום פעילות הברוקראז', עם השלמת העסקה, צפוי מספר הלקוחות ושווי התיק לקטון באופן משמעותי. לפרטים נוספים אודות העסקה [ראה פרק 1.5 לעיל](#).

ניירות ערך שהושאלו

יתרת ניירות ערך שהושאלו הסתכמו ביום 30 בספטמבר 2017 בכ-147 מיליוני ש"ח (מזה 114 מיליוני ש"ח עבור תיק הנוסטרו), לעומת כ-590 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016 (מזה 312 מיליוני ש"ח עבור תיק הנוסטרו). הקיטון נובע מפעילות מול תיק הנוסטרו ומול לקוחות.

אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים

יתרת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2017 ב-1,366 מיליוני ש"ח (מזה יתרת כתבי התחייבות נדחים בסך של 394 מיליוני ש"ח), לעומת 1,582 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016 (מזה יתרת כתבי התחייבות נדחים בסך של 465 מיליוני ש"ח). עיקר השינוי נובע מפדיון של אגרות חוב על פי תנאי הפירעון המקורי שלהן.

נכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים

יתרת נכסים בגין מכשירים נגזרים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2017 ב-55 מיליוני ש"ח (מזה כ-54 מיליוני ש"ח הינם עבור פעילות לקוחות), לעומת 151 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016. (מזה כ-144 מיליוני ש"ח הינם עבור פעילות לקוחות). יתרת התחייבויות בגין מכשירים נגזרים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2017 ב-58 מיליוני ש"ח (מזה כ-54 מיליוני ש"ח הינם עבור לקוחות), לעומת 147 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016. (מזה כ-144 מיליוני ש"ח הינם עבור פעילות לקוחות).

הון והלימות הון

להלן יחסי הלימות הון ויחס מינוף:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31/03/2016	30/06/2016	30/09/2016	31/12/2016	31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017
5.7%	5.5%	5.5%	5.7%	5.9%	5.9%	6.4%
9.7%	9.7%	9.7%	10.1%	10.1%	10.1%	10.0%
13.3%	14.6%	14.0%	14.5%	14.6%	14.5%	13.8%
5.4%	5.2%	5.2%	5.3%	5.5%	5.5%	5.9%
9.4%	9.5%	9.7%	9.8%	9.9%	9.9%	9.9%
12.9%	13.0%	13.2%	13.3%	13.4%	13.4%	13.4%

(1) ההון העצמי רובד 1 לנכסי סיכון כמעט שאינו כולל השפעת הוראות מעבר ואינו כולל התאמות הנבעות מהקלות בשל תוכנית התייעלות.

להלן תנועה בהון עצמי, הון עצמי רובד 1, הון עצמי רובד 2 והון כולל במיליוני ש"ח:

הון כולל	הון עצמי רובד 2	הון עצמי רובד 1	הון עצמי
1,152.5	352.1	800.4	808.3
26.1	-	26.1	26.1
(7.1)	-	(7.1)	(7.1)
1.8	-	1.8	1.8
(50.9)	(50.9)	-	-
2.7	2.7	-	-
(5.5)	-	(5.5)	-
1,119.6	303.9	815.7	829.1

(1) ראה לעיל פירוט רווח ורווחיות בפרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח הכולל האחר.

ביום 30 במאי 2013 פרסם בנק ישראל הוראות נוהל בנקאי תקין מעודכנות המאמצות את המלצות באזל II ובאזל III החל מיום 1 בינואר 2014 במערכת הבנקאית בישראל (הוראות ניהול בנקאי תקין 201 - 211).

על פי הוראות אלה על הבנק לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי לנכסי סיכון משוקללים של 9% וביחס הון כולל מזערי לנכסי סיכון משוקללים של 12.5% החל מיום 1 בינואר 2015 ביום 28 בספטמבר 2014, פרסם המפקח על הבנקים הנחיות בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור, בהתאם להנחיות המערכת הבנקאית נדרשת להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור. על הבנקים להגדיל את יעד ההון המזערי בשיעורים רבעוניים של 0.125% מיתרת ההלוואות לדיור החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017.

בהתאם להנחיות המפקח המצויינות לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 מזערי הנדרש מהבנק ליום 30 בספטמבר 2017 הינו 9.9%.

קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית והאסטרטגיה העסקית של הבנק. בהמשך לאמור לעיל ובמסגרת דיוניו, הנחה הדירקטוריון את ההנהלה להכין תכנית פעולה ארוכת טווח הכוללת מתווה עולה בו יחס הון רובד 1 יגיע במדורג לשיעור של 10.5% בסוף שנת 2019.

הון רובד 2

יתרת כתבי התחייבויות נדחים שהונפקו לציבור ופיקדונות נדחים שגויסו ממשקי בית ומלקוחות מוסדיים, הנכללת בהון רובד 2 לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון, הסתכמה ב-30 בספטמבר 2017 ב-212.4 מיליוני ש"ח, לעומת 263.3 מיליוני ש"ח בתום שנת 2016.

ביום 9 ביוני, 2016 הנפיקה ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ, חברת בת בשליטה ובבעלות מלאה של הבנק (להלן: "חברת הבת"), 128.4 מיליוני ש"ח כתבי התחייבות נדחים מותנים, סדרה 11 מסוג COCO (Contingent Convertibles) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן. כתבי ההתחייבות הונפקו באמצעות דוח הצעת מדף מיום 7 ביוני 2016 והודעה משלימה מיום 9 ביוני 2016. כתבי ההתחייבות עומדים בתנאי הוראות נב"ת 202 ומוכרים על ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2.

יתרת ההון העצמי רובד 2 ליום הדוח עומדת על 303.9 מיליוני ש"ח.

לפרטים נוספים אודות ההנפקה [ראו בדוח הדיקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#).

יחס מינוף

	30 בספטמבר		31 בדצמבר
	2016	2017	2016
הון רובד 1	815.7	800.6	800.4
סך חשיפות מאזניות	13,132.1	14,744.0	14,290.8
חשיפות חוץ מאזניות אחרות (לאחר מקדמי המרה לחשיפות מאזניות)	731.1	661.4	648.6
סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	42.5	17.8	41.6
סכומים בגין נכסים שזכו בקביעת הון עצמי רובד 1	(13.4)	(8.1)	(7.9)
סך החשיפות	13,892.3	15,415.1	14,973.1
יחס המינוף	5.9%	5.2%	5.3%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	5.0%	5.0%	5.0%

ביום 28 באפריל 2015, פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדד משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות סיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 5%.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי, אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה. הבנק עומד ביחס המינוף הקבוע בהוראה.

מדיניות חלוקת דיבידנדים וחלוקת דיבידנדים

ביום 27 באפריל 2017, החליט דירקטוריון הבנק לאמץ מדיניות חלוקת דיבידנד מעודכנת ("מדיניות חלוקת דיבידנד"). בהתאם למדיניות זו, ניתן יהיה לחלק כדיבידנד עד 30% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון הרגולטורים החלים עליו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. עוד נקבע במדיניות, כי בהגעה ליעדי הלימות ההון ארוכי הטווח ובמתווה עולה כפי שהנחה הדירקטוריון את הנהלת הבנק לפעול על פיהן (נכון למועד הדוח המידי, 10.5% יחס הון עצמי רובד 1), ניתן יהיה לחלק דיבידנד בסכום של עד 50% מהרווח הנקי ובכפוף לעמידה בכל יתר התנאים הדרושים לחלוקה על פי דין ולמגבלות החלות על הבנק (לפרטים אודות מדיניות חלוקת הדיבידנד הקודמת של הבנק [ראה ביאור 25א\(ב\) לדוח הכספי של הבנק לשנת 2016](#)).

חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות, התשנ"ט-1999 והוראות בנק ישראל ולמגבלות החלות על הבנק, ולכן נסיבות מסוימות יכול וימנעו מהבנק את האפשרות לחלק דיבידנד.

מדיניות חלוקת הדיבידנד תישאר בתוקפה כל עוד לא החליט הדירקטוריון אחרת ועשויים להיות בה שינויים מעת לעת ואין באמור בה כדי לגרוע מסמכות דירקטוריון הבנק להחליט מעת לעת בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין ובהוראות רגולטוריות החלות על הבנק, על שינוי המדיניות או על שינוי שיעור הדיבידנד שיחולק בגין תקופה מסוימת או להחליט שלא לחלק דיבידנד בגין תקופה מסוימת.

מובהר בזה, למען הסר ספק, כי אין באישור מדיניות חלוקת דיבידנד כדי ליצור התחייבות כלפי צד שלישי כלשהו לחלוקה של דיבידנד בפועל ו/או מועדי תשלום דיבידנד ו/או שיעורו וכי כל חלוקה של דיבידנד בפועל יהיה כפוף לעמידה בכל התנאים הדרושים לחלוקה על פי דין ולמגבלות החלות על הבנק בהתייחס לחלוקה ולהחלטה ספציפית של הדירקטוריון. המידע האמור לעיל בדבר חלוקת הדיבידנד מהווה מידע צופה פני עתיד, העשוי שלא להתממש כולו או חלקו או להתממש באופן שונה מכפי שנצפה. מידע זה מתבסס על הערכות ותחזיות שונות שהיו בפני דירקטוריון הבנק. מידע זה יכול שלא להתממש בשל שינויים העשויים לחול בגורמים שונים שאינם בשליטת הבנק בלבד. הגורמים המשפיעים כוללים תחזיות והערכות לגבי שינויים במצב הכלכלי במשק, חקיקה, הוראות גורמי פיקוח ואחרים ושינויים ברווחיות הבנק בתכנית האסטרטגית, ובתכנית העבודה.

במהלך תקופת הדוח חולק דיבידנד בסך של 7.1 מיליון ש"ח.

לפרטים נוספים אודות חלוקת הדיבידנדים [ראה ביאור 16](#) לדוח הכספי.

2.4. תיאור עסקי התאגיד הבנקאי לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הבנק פועל באמצעות מטה הבנק, סניפיו וחברות בנות ומספק מגוון שירותים בנקאיים בחמישה מגזרי פעילות עיקריים. גישת ההנהלה לפילוח פעילות הבנק אינה שונה מהותית מגישת פילוח המגזרים הפיקוחית כמתואר להלן:

- **מגזר משקי הבית** - לקוחות המגזר הינם אנשים פרטיים (למעט אלה הנכללים במגזר בנקאות פרטית).
 - **מגזר בנקאות פרטית** - לקוחות המגזר הינם אנשים פרטיים להם יתרת תיק נכסים פיננסיים העולה על 3 מיליון ש"ח.
 - **מגזר עסקי** - לקוחות המגזר הינם חברות בניה, קבלנים וחברות נדל"ן, תאגידים ועמותות.
 - **מגזר מוסדיים** - לקוחות המגזר כוללים חברי בורסה המנהלים כספי לקוחות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים נוספים.
 - **מגזר ניהול פיננסי** - המגזר כולל את פעילות הנוסטרו של הבנק ופעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. להלן הכללים העיקריים שיושמו בחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים:
 - **הכנסות ריבית, נטו** - מרווח המתקבל מההפרש בין ריבית האשראי שהועמד ללקוחות המגזר לבין מחיר הכסף (מחיר ההעברה הכלכלי התואם את מגזר ההצמדה ואת מח"מ האשראי).
 - וכן רווח המתקבל מההפרש בין ריבית הפיקדון שניתן ללקוחות המגזר לבין מחיר הכסף (מחיר ההעברה הכלכלי התואם את מגזר ההצמדה ואת מח"מ הפקדון).
 - **הכנסות שאינן מריבית** - הכנסות שאינן מריבית נזקפות ישירות למגזר בו מסווגת פעילות הלקוח.
 - **הוצאות בגין הפסדי אשראי (לרבות ההפרשה הקבוצתית)** - ההפרשה נזקפה למגזר הפעילות בו מסווגת פעילות הלקוח אשר בגינה בוצעה ההפרשה. באופן דומה, גביה מהפרשה שבוצעה או הקטנתה יוחסה אף היא למגזר בו מסווגת פעילות הלקוח.
 - **הוצאות תפעוליות ואחרות** - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו ספציפית למגזרי הפעילות. יתרת ההוצאות העקיפות או ההוצאות הישירות שלא ניתן היה לשייכן באופן ספציפי, יוחסו על פי מודל לפיו הוצאות אלו מיוחסות בהתאם לחלקן היחסי של המשרות הישירות במגזר מסך המשרות בבנק המהווה אומדן מיטבי להיקף פעילות הלקוח במגזר הפעילות.
 - **מיסים על הכנסה** - המיסים חושבו על פי שיעור המס האפקטיבי ויוחסו בהתאם לכל מגזר.
- לפרטים אודות הכללים העיקריים שיושמו בחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים ולפרטים נוספים אודות תוצאות הפעילות של המגזרים השונים [ראה ביאור 12](#) לדוחות הכספיים.

להלן פירוט הרווח הנקי (הפסד) לפי מגזרי פעילות:

מגזרים	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
			שינוי
	2017	2016	
	מיליוני ש"ח		ב-%
משקי בית	12.0	11.3	6
בנקאות פרטית	(2.6)	(2.8)	(10)
עסקים קטנים וזעירים	15.8	15.5	1
עסקים בינוניים וגדולים*	7.5	6.9	8
גופים מוסדיים	(11.7)	(8.0)	45
מגזר ניהול פיננסי	5.1	26.6	(81)
סך הכל	26.1	49.5	(47)

מגזרים	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
			שינוי
	2017	2016	
	מיליוני ש"ח		ב-%
משקי בית	9.3	6.3	48
בנקאות פרטית	(0.8)	(1.1)	(27)
עסקים קטנים וזעירים	5.3	5.7	(7)
עסקים בינוניים וגדולים*	2.9	2.3	26
גופים מוסדיים	(3.7)	(2.4)	54
מגזר ניהול פיננסי	(0.5)	(0.9)	44
סך הכל	12.5	9.9	26

להלן פירוט היתרות הממוצעות של הנכסים וההתחייבויות ששימשו למגזרי פעילות:

מגזרים	נכסים			התחייבויות		
			שינוי			שינוי
	2017	2016		2017	2016	
	מיליוני ש"ח		ב-%	מיליוני ש"ח		ב-%
משקי בית	8,348.7	8,323.5	-	6,621.0	6,859.4	(3)
בנקאות פרטית	9.7	7.1	37	1,620.8	1,578.9	3
עסקים קטנים וזעירים	943.8	1,348.7	(30)	943.5	983.0	(4)
עסקים בינוניים וגדולים*	507.2	654.3	(22)	528.6	519.5	(2)
גופים מוסדיים	11.2	45.5	(75)	950.2	1,100.8	(14)
מגזר ניהול פיננסי	3,701.4	3,785.4	(2)	2,043.7	2,323.9	(12)
סך הכל	13,522.0	14,164.5	(5)	12,707.8	13,365.5	(5)

*מגזר זה כולל את הפעילויות עם העסקים הגדולים, אשר היקפן אינו מהותי.

מגזר משקי בית

במסגרת פעילות מגזר משקי הבית מספק הבנק מגוון של שירותים ומוצרים פיננסיים עבור אנשים פרטיים (אשר אינם נמנים עם לקוחות מגזר "בנקאות פרטית"). המוצרים העיקריים העומדים לרשות לקוחות הבנק במסגרת מגזר פעילות זה כוללים: הלוואות לרכישת דירת מגורים ונכסים מסחריים, הלוואות לכל מטרה בביטחון דירת מגורים, הלוואות צרכניות וכרטיסי אשראי, חשבונות עו"ש, פיקדונות וחשכונות, מסגרות עובר ושב, פעילות בשוק ההון בניירות ערך וייעוץ השקעות. מרבית לקוחות הבנק המשתייכים למגזר פעילות זה, מקבלים מהבנק שירותי בנקאות באמצעות סניפי הבנק ובאמצעות מוקד הלקוחות של הבנק.

בתשעת החודשים הראשונים לשנת 2017, הכנסות מגזר זה מהוות כ-73% מהכנסות הבנק, הוצאות מגזר זה מהוות כ-73% מכלל הוצאות הבנק.

לפרטים נוספים אודות סיכונים בתיק הלוואות לדיור וסיכונים בתיק הלוואות לאנשים פרטיים שאינם לדיור [ראה להלן בפרק סקירת הסיכונים](#).

להלן תמצית תוצאות פעילות המגזר במיליוני ש"ח:

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2016			2017		
סך הכל משקי בית	אחר	הלוואות לדיור	סך הכל משקי בית	אחר	הלוואות לדיור
195.6	99.7	95.9	217.2	114.9	102.3
50.7	29.9	20.8	47.7	28.5	19.2
21.5	27.6	(6.1)	33.2	34.5	(1.3)
206.5	155.9	50.6	214.5	163.2	51.3
11.3	(33.5)	44.8	12.0	(38.0)	50.0

בתשעת החודשים הראשונים של השנה נרשם רווח נקי במגזר פעילות זה בסך 12.0 מיליוני ש"ח בהשוואה לרווח נקי בסך 11.3 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ברבעון השלישי של 2017 רשם מגזר פעילות זה רווח בסך 9.3 מיליוני ש"ח בהשוואה לרווח של 6.3 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. עיקר השינוי נובע מגידול בהכנסות ריבית נטו, בגין שינויים במדד המחירים לצרכן.

מגזר בנקאות פרטית

הפעילות הבנקאית במגזר בנקאות פרטית מספקת שירותים ומוצרים הניתנים לאנשים פרטיים להם תיק נכסים פיננסיים העולה על 3 מיליוני ש"ח.

בתשעת החודשים הראשונים לשנת 2017, הכנסות מגזר זה מהוות כ-2% מהכנסות הבנק, הוצאות מגזר זה מהוות כ-4% מכלל הוצאות הבנק.

להלן תמצית תוצאות פעילות המגזר במיליוני ש"ח:

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2016	2017	
1.8	3.3	הכנסות ריבית, נטו
4.9	4.3	הכנסות שאינן מריבית
-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
11.2	11.4	הוצאות תפעוליות ואחרות
(2.8)	(2.6)	הפסד

בתקופת הדוח נרשם הפסד במגזר פעילות זה בסך 2.6 מיליוני ש"ח בהשוואה להפסד של 2.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מגזר עסקי

במסגרת פעילות המגזר העסקי מספק הבנק שירותים בנקאיים ללקוחות עסקיים. שירותים אלה ניתנים ללקוחות הבנק, באמצעות סקטור הנדל"ן ובאמצעות החטיבה הקמעונאית. המגזר כולל פעילות בסקטור הנדל"ן של ליווי פרויקטים לבניה למגורים בעיקר בשיטת הליווי הסגור, בין היתר, מימון פרויקטים לפי תמ"א 38 לסוגיה. בנוסף, מנהל הבנק אשראי הניתן למימון פרויקטים בתחום האנרגיה הסולארית, בין אם על ידו בלבד ובין אם במימון משותף עם גופים פיננסיים.

המגזר העסקי מחולק לתתי מגזרים להלן:

- מגזר עסקים קטנים וזעירים - עסקים שמחזור פעילותם קטן מ-50 מיליוני ש"ח.
 - מגזר עסקים בינוניים וגדולים* - עסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליוני ש"ח.
- בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017, הכנסות המגזר העסקי בכללותו מהוות כ-16% מהכנסות הבנק והוצאות המגזר העסקי בכללותו מהוות כ-9% מכלל הוצאות הבנק.
- להלן תוצאות הפעילות של המגזר העסקי לפי תתי מגזרים (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר						
2016			2017			
סך הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוי ונדל"ן	
מגזר עסקים קטנים וזעירים						
23.8	1.8	22.0	19.8	1.7	18.1	סך הכנסות ריבית, נטו
22.1	9.7	12.4	20.5	8.0	12.5	סך הכנסות שאינן מריבית
0.3	0.1	0.2	(1.8)	-	(1.8)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
20.9	9.4	11.5	19.6	8.0	11.6	הוצאות תפעוליות ואחרות
15.5	1.3	14.2	15.8	1.2	14.6	רווח נקי

מגזר עסקים בינוניים וגדולים*						
11.1	-	11.1	9.2	0.1	9.1	סך הכנסות ריבית, נטו
6.6	0.5	6.1	8.2	0.4	7.8	סך הכנסות שאינן מריבית
0.7	-	0.7	0.7	-	0.7	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5.8	-	5.8	5.9	-	5.9	הוצאות תפעוליות ואחרות
6.9	0.3	6.6	7.5	0.3	7.2	רווח נקי

בתקופת הדוח נרשם רווח נקי במגזר העסקי בכללותו בסך 23.3 מיליוני ש"ח בהשוואה לרווח בסך 22.4 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

* מגזר זה כולל את הפעילויות עם העסקים הגדולים, אשר היקפן אינו מהותי.

מגזר גופים מוסדיים

במסגרת פעילות מגזר גופים מוסדיים, הבנק מספק שירותים בנקאיים לחברי בורסה המנהלים כספי לקוחות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים נוספים.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017, הכנסות מגזר זה מהוות כ-5% מהכנסות הבנק והוצאות מגזר זה מהוות כ-11% מכלל הוצאות הבנק.

להלן תמצית תוצאות פעילות המגזר במיליוני ש"ח:

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2016	2017	
1.6	1.4	הכנסות ריבית, נטו
18.0	15.4	הכנסות שאינן מריבית
-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
32.5	33.6	הוצאות תפעוליות ואחרות
(8.0)	(11.7)	הפסד

בתקופת הדוח נרשם הפסד במגזר פעילות זה בסך 11.7 מיליוני ש"ח בהשוואה להפסד בסך 8.0 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

עיקר הגידול בהפסד שנרשם בתקופת הדוח נובע מקיטון בעמלות שנגבו וכן עליה בהוצאות הישירות שנזקפו למגזר זה. ביום 16 באוקטובר 2017, הבנק התקשר עם מיטב דש טרייד בע"מ ו-מיטב דש ברוקראז' בע"מ בהסכמים למכירת תיקי הלקוחות העצמאיים ותיקי הלקוחות המוסדיים של הבנק בתחום פעילות הברוקראז', לפרטים נוספים אודות העסקה [ראה פרק 1.5 לעיל](#).

מגזר ניהול פיננסי

הפעילויות במגזר זה כוללות את הניהול הכספי של הבנק, ואינן כוללות פעילות מול לקוחות הבנק. תחומי הפעילות העיקריים במגזר זה הם:

- ניהול ההון הפיננסי הפנוי של הבנק.
- ניהול נכסים והתחייבויות.
- ניהול תיק הנוסטרו של הבנק.
- ניהול החשיפות לסיכונים שוק לרבות חשיפות בסיס, ריבית ונזילות.
- פעילות מול בנקים בארץ ובחו"ל.

בתשעת החודשים הראשונים של 2017 הכנסות מגזר זה מהוות כ-5% מהכנסות הבנק, הוצאות מגזר זה מהוות כ-4% מכלל הוצאות הבנק.

להלן תמצית תוצאות פעילות המגזר במיליוני ש"ח:

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2016	2017	
24.9	17.8	הכנסות ריבית, נטו
30.5	0.4	הכנסות שאינן מריבית
-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
12.5	10.8	הוצאות תפעוליות ואחרות
26.6	5.1	רווח נקי

בתקופת הדוח נרשם רווח נקי במגזר פעילות זה בסך 5.1 מיליוני ש"ח בהשוואה לרווח בסך 26.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הקיטון ברווח נובע מרווח נקי משמעותי ממימוש אגרות חוב זמינות למכירה בתקופה מקבילה אשתקד בסך של 21.0 מיליוני ש"ח.

2.5 חברות מוחזקות עיקריות

במהלך התקופה המדווחת לא חלו התפתחויות מהותיות בפעילות של חברות מוחזקות. לפרטים נוספים על חברות מוחזקות עיקריות [ראה בראור 15 לדוחות הכספיים לשנת 2016](#).

פרק 3 - סקירת הסיכונים

3.1 סיכון אשראי

סיכון האשראי הוא הסיכון לפגיעה בשווי הבנק הנובע מהפוטנציאל שלוה או צד נגדי של הבנק ייכשל בעמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו או עקב הרעה באיכות הלווים ושווי הביטחונות שהועמדו על ידם.

סיכון האשראי הוא הסיכון העיקרי של הבנק. מהותיות סיכון זה נובעת מעסקי הליבה של הבנק. כאשר כ-90% מהפעילות מתבצעת מול לקוחות קמעונאיים.

כחלק מניהול סיכון האשראי הבנק מנהל את סיכון הריכוזיות לענף הנדל"ן הנובע מהיעדר פיזור ענפי בתיק האשראי. במטרה לצמצם את סיכון הריכוזיות הענפי פועל הבנק לפיזור תיק האשראי בין לוויים רבים מענפי משק שונים.

לסיכון ריכוזיות האשראי בבנק מספר היבטים עיקריים:

- סיכון ריכוזיות לוויים
- סיכון ריכוזיות ענפי משק
- סיכון ריכוזיות גיאוגרפית
- סיכון ריכוזיות מגזרי

לפירוט נוסף של החשיפה והתייחסות לניהול סיכונים אשראי ראה [בדוח השנתי לשנת 2016, עמודים 44-60](#).

זיהוי וטיפול באשראי בעייתי והפרשה להפסדי אשראי

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים אשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וזיהוי חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים. לפרטים נוספים אודות זיהוי וטיפול באשראי בעייתי והפרשה להפסדי אשראי, [ראה ב"אורים 6 ו-13](#) בדוח זה וכן בפרק [סקירת הסיכונים לדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016 \(עמודים 46-49\)](#).

להלן טבלה המציגה סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים במיליוני ש"ח:

יתרת סיכון אשראי ⁽³⁾ ליום								
30 בספטמבר 2017			30 בספטמבר 2016			31 בדצמבר 2016		
חוץ מאזני			חוץ מאזני			חוץ מאזני		
כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני
1. סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾								
41.5	4.1	45.6	7.3	46.4	53.7	4.9	45.9	50.8
16.2	0.5	16.7	0.6	13.8	14.4	0.6	16.3	16.9
151.7	-	151.7	0.1	174.7	174.8	-	148.9	148.9
209.4	4.6	214.0	8.0	234.9	242.9	5.5	211.1	216.6
2. נכסים שאינם מבצעים:								
* מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 יום או יותר (בעיקר דיור) ⁽⁴⁾								
156.6	-	156.6	-	174.6	174.6	-	153.1	153.1
3. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית⁽⁴⁾								
30.4	4.1	34.5	7.3	33.2	40.5	4.9	33.5	38.4
30.4	4.1	34.5	7.3	33.2	40.5	4.9	33.5	38.4

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות שבגין הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 יום או יותר.

(3) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.

(4) לא כולל חובות שהכרת הכנסות בגין נעשית על בסיס מזומן.

להלן תנועה תקופתית בחובות פגומים מאזניים במיליוני ש"ח:

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2016	2017	
25.7	45.9	יתרת חובות פגומים לתחילת השנה
29.4	14.5	חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך השנה
-	(6.3)	חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום
(3.9)	(2.5)	מחיקות חשבונאיות
(4.8)	(10.1)	גבייה על בסיס מזומן
-	-	אחר
46.4	41.5	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה

כמו כן, יתרת חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2017 ב-19.6 מיליוני ש"ח, לעומת 19.8 מיליוני ש"ח ו-21.8 מיליוני ש"ח ביום 30 בספטמבר 2016 ו-31 בדצמבר 2016, בהתאמה.

להלן פרטים על הלוואות לדיור בפיגור לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314 במיליוני ש"ח:

30 בספטמבר 2017							
עומק הפיגור							
בפיגור של 90 ימים או יותר							
סך הכל	סך הכולל של 90 ימים מעל 90	סך הכולל של 90 ימים מעל 90	מל 15 עד 33 חודשים	מל 6 עד 15 חודשים	90 ימים ועד 6 חודשים	בפיגור של 30 ועד 89 ימים	
15.6	-	14.9	6.7	3.5	2.4	0.7	סכום הפיגור
1.8	-	1.8	1.7	0.1	-	-	מזה: יתרת ההפרשה לריבית ⁽¹⁾
180.5	9.0	133.4	7.7	12.8	45.2	67.7	יתרת חוב רשומה
20.4	1.0	19.4	5.9	7.9	5.6	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽²⁾
160.1	8.0	115.3	1.8	6.2	39.6	67.7	יתרת חוב נטו

(1) בגין ריבית על סכומים בפיגור.

(2) לא כולל יתרת ההפרשה לריבית.

(3) הלוואות בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת ההלוואה שטרם הגיע מועד פרעון.

להלן פרטים בנוגע לשיעורי הפרשה מסיכון אשראי לציבור:

30 בספטמבר 2017	30 בספטמבר 2016	31 בדצמבר 2016	
0.31%	0.32%	0.34%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית מיתרת האשראי לציבור ⁽¹⁾
1.59%	1.71%	1.55%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
1.06%	1.02%	1.04%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
343%	313%	305%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית ⁽¹⁾
56%	50%	55%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר
1.81%	2.02%	1.87%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
0.44%	0.29%	0.31%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור ⁽²⁾
0.41%	0.39%	0.40%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת ⁽²⁾
38.3%	38.3%	38.4%	שיעור המחיקות נטו בגין האשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור ⁽²⁾

(1) היחס מושפע מהרכב תיק האשראי של הבנק שהינו מוטה הלוואות לדיור, כאשר לרוב סיווג חוב פגום אינו רלוונטי להלוואות לדיור.

(2) במונחים שנתיים אפקטיביים.

סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות - 9,853.9 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,014.3 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 54.8 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 1,893.9 מיליוני ש"ח.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוציגים במאזן) בסעיף התחייבויות אחרות.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 192.3 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 265.3 מיליוני ש"ח (ליום 30 בספטמבר 2016: 147.4 מיליוני ש"ח ו-224.8 מיליוני ש"ח, בהתאמה וליום 31 בדצמבר 2016: 152.5 מיליוני ש"ח ו-219.7 מיליוני ש"ח, בהתאמה).
- (7) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (8) יתרה נמוכה מ-0.1 מיליוני ש"ח אינה מוצגת בתוספת זו.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

30 בספטמבר 2016										
סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾					
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ⁽⁷⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	סך הכל	חובות ⁽²⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	פגום	מזה	הוצאות בגין הפסדי אשראי	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
ציבור - מסחרי										
1,931.7	1,828.1	26.5	1,931.7	1,051.5	26.5	25.6	0.5	-	6.1	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
484.6	468.1	16.5	484.6	472.8	16.5	11.4	0.5	-	3.3	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
791.1	791.1	-	791.1	388.4	-	-	0.2	-	0.5	שירותים פיננסיים
68.8	67.7	1.1	67.7	51.8	1.1	0.6	0.1	0.1	0.4	אחרים*
3,276.2	3,155.0	44.1	3,135.6	1,964.5	44.1	37.6	1.3	0.1	10.3	סך הכל מסחרי
7,390.5	7,119.2	163.8	7,390.5	7,125.4	163.8	-	(6.1)	6.7	47.4	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
1,335.6	1,242.0	35.0	1,335.6	1,145.3	35.0	16.1	27.3	23.1	49.3	אנשים פרטיים - אחר
12,002.3	11,516.2	242.9	11,861.7	10,235.2	242.9	53.7	22.5	29.9	107.0	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
7.8	7.8	-	-	-	-	-	-	-	-	בנקים בישראל
1,363.4	1,363.4	-	-	-	-	-	-	-	-	ממשלת ישראל
13,373.5	12,887.4	242.9	11,861.7	10,235.2	242.9	53.7	22.5	29.9	107.0	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	בנקים בחו"ל
371.5	371.5	-	-	-	-	-	-	-	-	ממשלות בחו"ל
13,745.0	13,258.9	242.9	11,861.7	10,235.2	242.9	53.7	22.5	29.9	107.0	סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות - 10,235.2 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,741.8 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 141.5 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 1,626.5 מיליוני ש"ח.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחובות מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, בסך של 147.4 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 224.85 מיליוני ש"ח. יתרה נמוכה מ-0.1 מיליוני ש"ח אינה מוצגת בתוספת זו.

(7) יתרה נמוכה מ-0.1 מיליוני ש"ח אינה מוצגת בתוספת זו.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

31 בדצמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾			מזה			סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁷⁾	סך הכל	
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות ⁽²⁾					
ציבור - מסחרי										
5.6	-	-	23.5	24.1	953.8	1,861.3	24.1	1,729.0	1,861.3	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
3.5	0.1	0.8	11.0	17.5	460.9	471.5	17.5	454.0	471.5	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
0.4	-	0.1	-	-	321.2	558.6	-	702.9	702.9	שירותים פיננסיים
0.1	0.1	(0.2)	0.6	0.6	18.7	34.1	0.6	34.3	34.9	אחרים*
9.6	0.2	0.7	35.1	42.2	1,754.6	2,925.5	42.2	2,920.2	3,070.6	סך הכל מסחרי
44.8	7.7	(7.7)	-	137.4	7,014.1	7,237.4	137.4	6,819.3	7,237.4	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
51.0	31.5	37.4	15.7	37.0	1,123.9	1,291.5	37.0	1,195.1	1,291.5	אנשים פרטיים - אחר
סך הכל ציבור - פעילות בישראל										
105.4	39.4	30.4	50.8	216.6	9,892.6	11,454.4	216.6	10,934.6	11,599.5	
-	-	-	-	-	-	-	-	5.7	5.7	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	1,168.4	1,168.4	ממשלת ישראל
105.4	39.4	30.4	50.8	216.6	9,892.6	11,454.4	216.6	12,108.7	12,773.6	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	1.1	1.1	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	259.2	259.2	ממשלות בחו"ל
105.4	39.4	30.4	50.8	216.6	9,892.6	11,454.4	216.6	12,369.0	13,033.9	סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות - 9,892.6 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,428.4 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 151.1 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 1,561.8 מיליוני ש"ח.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(6) כולל הלוואות לדיר אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 152.5 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 219.7 מיליוני ש"ח.

(7) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(8) יתרה נמוכה מ-0.1 מיליוני ש"ח אינה מוצגת בתוספת זו.

חשיפה למדינות זרות⁽¹⁾

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מהון, לפי הנמוך ביניהם:

סכומים מדווחים במיליוני ש"ח

30 בספטמבר 2017										
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	חשיפה מאזנית ⁽²⁾					חשיפה מאזנית ⁽²⁾				
	חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾					חשיפה מאזנית ⁽²⁾				
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזנית בעייתי
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	לפרעון מעל שנה
195.1	124.6	-	18.7	-	-	319.7	192.8	14.3	112.6	ארצות הברית
136.1	62.0	-	7.6	-	-	198.1	156.0	33.6	8.5	אחרות
331.2	186.6	-	26.3	-	-	517.8	348.8	47.9	121.1	סך כל החשיפות למדינות זרות
3.6	-	-	-	-	-	3.6	3.6	-	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC ⁽⁵⁾
3.9	-	-	-	-	-	3.9	3.9	-	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות GIIPS ⁽⁶⁾
30 בספטמבר 2016										
255.0	214.1	-	3.1	-	-	469.1	253.0	2.7	213.4	ארצות הברית
151.6	257.4	-	18.4	-	-	409.0	217.9	33.0	158.1	אחרות
406.6	471.5	-	21.5	-	-	878.1	470.9	35.7	371.5	סך כל החשיפות למדינות זרות
4.6	-	-	-	-	-	4.6	4.6	-	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC ⁽⁵⁾
3.4	-	-	-	-	-	3.4	3.4	-	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות GIIPS ⁽⁶⁾
31 בדצמבר 2016										
290.9	67.3	-	-	-	-	358.2	194.3	14.7	149.2	ארצות הברית
151.9	136.6	-	5.3	-	-	288.5	165.4	13.1	110.0	אחרות
442.8	203.9	-	5.3	-	-	646.7	359.7	27.8	259.2	סך כל החשיפות למדינות זרות
4.5	-	-	-	-	-	4.5	4.5	-	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות LDC ⁽⁵⁾
3.4	-	-	-	-	-	3.4	3.4	-	-	מזה: סך כל החשיפות למדינות GIIPS ⁽⁶⁾

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים וגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) ממשלות, מוסדות, רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (5) החשיפה למדינות ה-LDC (מדינות פחות מפותחות) כוללת את ליבריה בלבד.
- (6) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק ב' - המידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון אינו מהותי

חלק ג' - החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות לתקופת הדיווח אינה מהותית.

סך חשיפת אשראי ⁽³⁾			דרוג אשראי חיצוני
31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2016	2016	2017	
26	50	35	AAA עד AA-
13	24	41	A עד A-
25	34	36	BBB עד -BBB
2	54	2	ללא דרוג
66	162	114	סך הכול חשיפה

(1) בנקים, חברות אחזקה של בנקים, בנקים להשקעות וברוקרים.

(2) פיקדונות ויתרות עו"ש בבנקים, אין לבנק סיכונים אשראי חוץ מאזני, דירוג עפ"י חברת הדירוג S&P, יתרות נמוכות מ-1 מיליוני ש"ח אינן מוצגות.

(3) פיקדונות ויתרות עו"ש בבנקים, אין לבנק סיכון אשראי חוץ מאזני.

(4) לא קיימים מוסדות פיננסיים אשר מסווגים כחוב פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת וכן לא קיימת הפרשה להפסדי אשראי.

היתרות הנכללות בטבלה לעיל כוללות בעיקר מוסדות הפועלים בארה"ב, בלגיה ושווייץ.

הבנק קבע מגבלות על החשיפה המרבית המותרת למוסדות פיננסיים בחו"ל ומנהל מעקב שוטף על חוסנם של גופים אלה בהסתמך על דירוג החברות ונתוני שוק אחרים המעידים על מצבן הכלכלי.

חשיפה לסיכונים סביבתיים

הפעילות הנוכחית של הבנק מתמקדת בלווים מהמגזר הקמעונאי אשר להם חשיפה נמוכה לסיכון הסביבתי. כפועל יוצא חשיפת הבנק לסיכון זה אינה משמעותית. גם פעילות הבנק במתן אשראי בתחומי הבניה, הנדל"ן ופעילות מסחרית לתאגידים ויחידים אינה חושפת את הבנק לסיכון סביבתי משמעותי בין היתר לאור הימנעות הבנק ממתן אשראי בענפים המועדים לזיהום הסביבה.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

במסגרת ניהול סיכונים אשראי, הבנק נוקט אמצעים שונים להפחתת הנובעים ממתן אשראי לדיור. הבנק קבע במסגרת מדיניות האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. הפרמטרים העיקריים להגדרת תיאבון הסיכון בתחום הלוואות לדיור הינם: שיעור המימון (LTV), מיקום הנכס, יחס החזר מהכנסה (PTI), מטרת ההלוואה ותקופת ההלוואה. הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות לנוכח תיאבון הסיכון שקבע.

להלן התפתחות ביצועי האשראי לדיור⁽¹⁾ ומדדי ביצוע עיקריים:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום							
31/03/2016	30/06/2016	30/09/2016	31/12/2016	31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017	
331	290	229	105	261	306	383	ביצועים במטבע ישראלי (במיליוני ש"ח)
59	74	31	13	28	23	16	ביצועים במט"ח (במיליוני ש"ח)
390	363	260	119	289	330	399	סך הכל ביצוע ⁽²⁾ (במיליוני ש"ח)
24%	(7%)	(28%)	(54%)	143%	14%	21%	אחוז השינוי בביצועים ביחס לרבעון קודם
31%	31%	29%	29%	28%	29%	28%	ביצועים בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
241	249	251	237	246	245	256	תקופת ההלוואה ממוצעת בחודשים
4,468	4,416	3,915	4,843	4,448	5,641 ⁽⁴⁾	4,460	הכנסה לנפש בממוצע בהלוואות במטבע ישראלי (ש"ח)
התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור מימון הנכס ⁽²⁾ (LTV)							
88%	85%	86%	92%	91%	86%	84%	0%-60%
12%	15%	14%	8%	9%	14%	16%	61%-75%
-	-	-	-	-	-	-	מעל 75%
התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור החזר מהכנסה (PTI) בהלוואות למטרת מגורים ⁽²⁾							
23%	22%	21%	25%	28%	29%	29%	שיעור החזר מהכנסה (PTI) ממוצע
92%	98%	99%	100%	99%	98%	99%	עד 40%
8%	2%	1%	-	1%	2%	1%	מעל 40%*
2%	1%	1%	-	-	-	-	* מזה: אחוז הביצועים בעלי שיעור מימון מעל 60%
התפלגות מספר הסכמים על פי סכום ביצוע:							
58%	47%	50%	36%	38%	45%	43%	0-500
25%	37%	32%	40%	41%	37%	38%	500-1,000
17%	16%	18%	24%	21%	18%	19%	מעל 1,000 ⁽¹⁾
682	733	730	908	800	727	744	סכום הסכמים ממוצע (באלפי ש"ח)
הלוואות בסך העולה על 2 מיליון ש"ח להלוואה:							
12	11	5	2	12	9	17	מספר הלוואות
39	44	15	5	39	23	47	סכום כולל (במיליוני ש"ח)

(1) הלוואות חדשות בלבד (לא כולל מיחזורים).

(2) הנתונים לפי דיווח 876 לפיקוח על הבנקים.

(3) מציין סכום הנמוך מ-1%.

(4) במהלך 3 חודשים שהסתיימו ביום 30 ליוני 2017 בוצעה הלוואה ללקוח בעל הכנסה לנפש גבוהה באופן חריג. בנטרול הלוואה זו ההכנסה לנפש בממוצע בהלוואות במטבע ישראלי ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017 עומדת על 4,471 ש"ח.

להלן פרטים בגין מאפייני סיכון שונים בתיק ההלוואות לדיור ליום 30 בספטמבר 2017 (ללא קבוצות רכישה) במיליוני ש"ח:

30 בספטמבר 2017								
גיל ההלוואה ⁽¹⁾ (זמן שחלף ממועד מתן ההלוואה)								
שיעור מימון	שיעור ההחזר מההכנסה הקבועה	עד 3 חודשים	3 חודשים עד שנה	1-2 שנים	2-5 שנים	5-10 שנים	10 שנים ומעלה	סך הכל
עד 45%	עד 40%	179.0	322.3	451.7	774.4	390.5	92.0	2,209.9
45%-60%	40%-50%	2.1	4.1	19.8	84.2	59.9	14.1	184.2
	50%-80%	4.5	12.7	5.7	63.2	76.4	18.4	180.9
	מעל 80%	-	-	-	7.3	34.1	7.6	49.0
	סך הכל	185.6	339.1	477.2	929.0	560.9	132.1	2,624.0
60%-75%	עד 40%	153.5	241.0	447.1	811.6	670.0	225.6	2,548.8
	40%-50%	5.7	3.6	22.6	137.2	122.8	32.7	324.6
	50%-80%	1.7	6.7	7.2	83.7	129.6	35.7	264.6
	מעל 80%	-	-	-	16.3	61.1	11.1	88.5
סך הכל	160.9	251.3	476.9	1,048.8	983.5	305.1	3,226.5	
75%-80%	עד 40%	68.1	68.4	152.7	243.2	316.4	79.2	928.0
	40%-50%	0.1	0.2	7.6	29.1	41.1	14.0	92.1
	50%-80%	-	0.1	1.5	29.1	57.8	12.3	100.8
	מעל 80%	-	-	-	4.1	16.4	5.7	26.2
סך הכל	68.2	68.7	161.8	305.5	431.7	111.2	1,147.1	
מעל 75%	עד 40%	3.2	31.7	17.9	24.5	31.9	32.3	141.5
	40%-50%	-	0.2	-	5.2	5.2	7.7	18.3
	50%-80%	-	-	1.2	4.3	9.9	5.3	20.7
	מעל 80%	-	-	-	4.2	5.2	0.1	9.5
סך הכל	3.2	31.9	19.1	38.2	52.2	45.4	190.0	
שיעבודים אחרים	עד 40%	-	13.5	5.6	0.4	0.3	1.2	21.0
	40%-50%	-	2.0	0.2	-	0.1	-	2.3
	50%-80%	-	-	-	-	2.8	-	2.8
	מעל 80%	-	-	-	-	0.2	-	0.2
סך הכל	-	15.5	5.8	0.4	3.4	1.2	26.3	
סך הכל		417.9	706.5	1,140.8	2,322.0	2,031.7	595.0	7,213.9

(1) כאשר מדובר במיחזור, הגיל הינו מיום ביצוע המיחזור.

מאפייני תיק האשראי לדירור

לקוחות הבנק בתחום הלוואות לדירור נמנים עם אוכלוסיות מהעשירון האמצעי ומעלה. עיקר האשראי לדירור בבנק ניתן ללקוחות בעלי הכנסה משפחתית ברוטו שאינה פוחתת מההכנסה הממוצעת במשק ולרכישת נכסים ביישובים בעלי סחירות נכסים גבוהה, כאשר כ-50% מהאשראי ניתן לנכסים באזור גוש דן וירושלים רבתי.

בביצועי הלוואות לדירור בתשעת בחודשים הראשונים של שנת 2017 שיעור יחס החזר להכנסה הממוצע עמד על כ-29% לעומת 22% בתקופה המקבילה אשתקד. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 כ-99% מההלוואות ניתנו בשיעור החזר של עד 40% מההכנסה וכ-86% מההלוואות ניתנו בשיעור מימון שאינו עולה על 60% משווי הנכס.

ברבעון השלישי של שנת 2017 כ-4% מסך ביצועי האשראי לדירור (17 מיליוני ש"ח) ניתנו לתקופה העולה על 25 שנים בריבית קבועה לעומת כ-6% (16 מיליוני ש"ח) בתקופה המקבילה אשתקד.

תקופת ההלוואה המקורית של 94% מיתרת תיק האשראי לדירור נמוכה מ-25 שנים הבנק לא מעניק הלוואות לתקופה העולה על 30 שנים.

יתרת ההלוואות לדירור בפיגור של מעל 90 ימים עומדת על 142.4 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2017, לעומת יתרה של 137.4 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017, לפרטים נוספים ראה לעיל [טבלה בדבר הלוואות לדירור בפיגור](#) לפי הנספח להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 314.

לתיאור תהליך מתן האשראי לדירור ראה [דו"ח הדירקטוריון והנהלה לדוחות הכספיים לשנת 2016](#) של הבנק ולמידע נוסף על סיכונים בתיק הלוואות לדירור ראה [בדוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017](#), הנמצא באתר האינטרנט של הבנק וכן [בביאור 3ב13](#) לדוחות הכספיים.

סיכונים בתיק ההלוואות לאנשים פרטיים ללא הלוואות לדיור

להלן יתרת האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור) במיליוני ש"ח:

31 בדצמבר	30 בספטמבר		
	2016	2017	
935.1	945.8	1,022.1	הלוואות צרכניות סולו
188.8	199.5	148.8	אשראי קמעונאי אחר ⁽¹⁾
1,123.9	1,145.3	1,170.9	סך הכל אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור)^(*)
1,087.0	1,110.4	1,134.9	(*) מזה: לא בעייתיים
10.6	10.1	11.0	בעייתיים פחות מ-90 יום
10.6	8.7	10.6	בעייתיים יותר מ-90 יום
7.2	7.6	6.7	פגומים שצוברים הכנסות ריבית
8.5	8.5	7.7	פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית
3.3%	3.0%	3.1%	שיעור האשראי שמסווג כבעייתי מסך האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור)

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 יתרת האשראי הצרכני סולו גדלה בשיעור של כ-9% בעוד יתרת האשראי הקמעונאי האחר ירדה בשיעור של כ-21%.

(1) הרכב:

31 בדצמבר	30 בספטמבר		
	2016	2017	
18.5	18.5	18.2	יתרות עו"ש בחובה
170.3	181.0	130.6	רכב, כרטיסי אשראי ואחר
188.8	199.5	148.8	סך הכל אשראי קמעונאי אחר

להלן נתוני המחיקות החשבונאיות בגין אשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		
	30 בספטמבר 2016	30 בספטמבר 2017	
41.3	30.1	37.3	מחיקות חשבונאיות
(9.8)	(7.0)	(7.3)	גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
31.5	23.1	30.0	מחיקות חשבונאיות נטו
2.8%	2.7%	3.4%	שיעור המחיקות נטו מיתרת האשראי לסוף התקופה*

*במונחים שנתיים אפקטיביים

להלן נתונים אודות יתרות ממוצעות של סיכון אשראי* לאנשים פרטיים (שאינו לדיור) ללקוחות עו"ש פעילים ליום 30 בספטמבר 2017 (באלפי ש"ח):

31 בדצמבר	30 בספטמבר		
	2016	2017	
20.7	20.9	19.1	סיכון אשראי ממוצע ^(*)
5.0	5.1	4.7	מזה מסגרת עו"ש מאושרת
16%	17%	15%	שיעור ללקוחות עו"ש פעילים בבנק מסך לקוחות האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדיור)

(*) כולל יתרות חובה ומסגרות מאושרות שטרם נוצלו בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות.

להלן התפתחות ביצועי הלוואות צרכניות סולו ומדדי ביצוע עיקריים:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום						
31/03/2016	30/06/2016	30/09/2016	31/12/2016	31/03/2017	30/06/2017	30/09/2017
177	170	169	118	219	189	124
ביצועים במהלך התקופה (במיליוני ש"ח)						
שיעור ביצוע יחס החזר הלוואה שבוצעה מההכנסה הכוללת של הלוואה						
94%	94%	95%	96%	94%	96%	96%
יחס החזר עד ל-20%						
6%	6%	5%	4%	6%	4%	4%
יחס החזר מעל ל-20%						
שיעור ביצוע לפי תקופה מקורית של הלוואה						
99.9%	99.7%	99.8%	99.9%	100.0%	100.0%	100%
עד 6 שנים						
0.1%	0.3%	0.2%	0.1%	-	-	-
מעל 6 שנים						
5.3	5.2	5.3	5.3	5.3	5.4	5.1
תקופת הלוואה ממוצעת (בשנים)						
שיעור ביצוע לפי סכומי הלוואות (באלפי ש"ח)						
68%	69%	72%	78%	55%	67%	61%
עד 50						
7%	7%	5%	4%	6%	4%	3%
בין 50 ל-60						
11%	10%	10%	7%	7%	4%	5%
בין 60 ל-70						
8%	7%	7%	6%	24%	17%	20%
בין 70 ל-80						
6%	7%	6%	5%	8%	8%	11%
מעל 80						
45	44	44	43	50	48	48
סכום הלוואה ממוצע (באלפי ש"ח)						

מאפייני תיק האשראי ללקוחות הלוואות צרכניות סולו של הבנק

הלוואות צרכניות סולו ניתנות ללקוחות פרטיים, תושבי ישראל המבקשים לקבל אשראי לכל מטרה, לתקופה קצובה. עיקר האשראי ניתן ללקוחות שמנהלים את חשבון העו"ש שלהם בבנק אחר בערוצים דיגיטליים או בסניפי הבנק. לקוחות אלו מדורגים על פי מודל החיתום ביום מתן הלוואה בבנק.

הפעילות מאופיינת בפיזור רב של לקוחות אשר לכל אחד מהם ניתן אשראי בסכום נמוך יחסית, ולכן אין לבנק תלות מהותית בלקוח בודד. במהלך 2017 עודכן מודל החיתום באופן שאפשר הגדלת סכומי החשיפה ללקוח פרטי עד 120 אלפי ש"ח ללווים אשר פרופיל הסיכון שלהם מאפשר זאת ע"פ המודל.

הלוואות אלו ניתנות על בסיס ריבית הפריים ולפיכך חשופות לשינויים בריבית. עם זאת, תקופת הלוואה ככלל הינה עד 6 שנים כאשר המח"מ הממוצע עומד על 2.7 שנים (ללא הנחת פירעון מוקדם) וסכום ההחזר החודשי לרוב נמוך יחסית, ולכן חשיפת הלקוח לגידול בתשלומים עקב העלאת ריבית הינה בסיכון נמוך יחסית.

כמו כן הרוב המוחלט של ביצועי האשראי הצרכני סולו מאופיין ביחס החזר הלוואה מבוקשת להכנסה הכוללת בשיעור של עד 20%. בהתאם למדיניות האשראי של הבנק, הבנק בוחן גם את היחס בין סך ההחזר של כלל התחייבויות הלקוח לבין סך ההכנסה הכוללת של הלקוח.

במהלך השנה, השיק הבנק מיזם למכירת אשראי צרכני בנקודות מכירה קמעונאיות ובכך נותן מענה ללקוחות המבקשים לרכוש מוצרים במימון בנקאי באמצעים דיגיטליים. מהלך זה מאפשר לבנק להרחיב את הפיזור הגיאוגרפי שלו, תוך הגעה לקהל לקוחות נוסף.

יתרת הלוואות הצרכניות סולו ללקוחות עו"ש פעילים בבנק ליום 30 בספטמבר 2017 עומדת על כ-158.8 מיליוני ש"ח (כ-16% מיתרת האשראי) לעומת יתרה של 160.8 ביום 31 בדצמבר 2016 (כ-17% מיתרת האשראי) ולעומת יתרה של כ-164.4 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016 (כ-16% מיתרת האשראי).

לפרטים אודות תהליך מתן האשראי להלוואות צרכניות סולו ופיקוח ומעקב אחר מאפייני הסיכון, ראה [דו"ח הדיקטוריון](#) [ההנהלה של הבנק לשנת 2016 עמודים 56-57](#).

אשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן

הבנק נותן אשראי למימון הקמת פרויקטים למגורים בשיטת הליווי הסגור וכן מעמיד ערבויות לסוגיהן בהתאם לצרכים הספציפיים של כל פרויקט ועל פי מאפייניו. בשיטת הליווי הסגור מופרד הפרויקט משאר פעילות הלקוח. לפרויקט נפתח חשבון ייעודי המשמש לצורכי הפרויקט בלבד ואליו מופקדים כספי התקבולים מרוכשי יחידות הדיור, ההון העצמי ואשראי הבנק. כספים אלו משמשים לביצוע הפרויקט ומשוחזרים לפי קצב התקדמות הבניה ע"פ דוחות מפקח מומחה. במסגרת מימון הפרויקט לבנייה מעמיד הבנק גם ערבויות ביצוע, ערבויות כספיות וערבויות חוק מכר לרוכשי יחידות בפרויקט. המקרקעין והתקבולים משועבדים לטובת הבנק. במרבית העסקאות מונפקות בטוחות חוק המכר על ידי חברות ביטוח עימן קיים לבנק הסכם שיתוף פעולה.

הבנק משתף פעולה עם גופים פיננסיים בהעמדת אשראי לפרויקט לצורך ניצול מיטבי של ההון והשאת הרווחיות, תוך פיזור סיכונים האשראי ועמידה במגבלות רגולטוריות נדרשות.

הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. נכון ליום 30 בספטמבר 2017 האשראי שניתן לפרויקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה 47% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק. יצוין כי 89% מהאשראי הקיים בפרויקטים שנמצאים בשלב הקרקע ניתן לפרויקטים הזמינים לבניה תוך 12 חודשים.

ככלל האשראי למימון קרקעות ניתן לקרקעות שזמן בנייתן הצפוי לא יעלה על 24 חודשים מיום מימון הקרקע.

נכון ליום 30 בספטמבר 2017 האשראי שניתן לפרויקטים באזור מרכז הארץ מהווה 62% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 13% בירושלים רבתי ו-25% בשאר הארץ.

הבנק מנהל נכון לסוף הרבעון השלישי לשנת 2017 כ-235 פרויקטים מהם בכ-50 פרויקטים האשראי הכספי ניתן בשותף פעולה עם גורמים מוסדיים.

היקף התיק המנוהל הינו כ-6.6 מיליארד ש"ח מזה כ-1.1 מיליארד באחריות הבנק והיתרה עבור הגופים מוסדיים.

לפרטים נוספים ראה [דוח ממשל תאגידי ופרטים נוספים לשנת 2016](#).

סיכונים סליקה וסיכון צד נגדי

עיקר חשיפות הבנק לסיכון צד נגדי מתהווה מול בנקים בארץ ובחו"ל ומוסדות פיננסיים מוכרים בחו"ל בגין סליקת עסקאות בנגזרים (OTC) ומול ברוקרים ונותני שירות קסטודיאן בניירות ערך בגין סליקת עסקאות בניירות ערך זרים. מסגרות הפעילות עם מוסדות אלו מאושרות לפחות אחת לשנה בדירקטוריון הבנק כחלק ממסגרות האשראי של אותם מוסדות.

לפרטים נוספים על חשיפת הבנק לסיכון צד נגדי ואופן ניהול הסיכון ראה [דו"ח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#) של הבנק. לפרטים אודות הוראת המפקח על הבנקים בנושא דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים ראה [ביאור 1.5.3](#) לדוחות הכספיים.

3.2 סיכון שוק

התוצאות העסקיות, השווי ההוגן של הנכסים, ההתחייבויות, ההון העצמי ותזרימי המזומנים חשופים לסיכונים שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים, במחירי ניירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים. בקבוצת סיכונים זו כלולים מספר סוגי סיכונים ספציפיים, המפורטים בהמשך והמנוהלים בבנק באופן דומה, על בסיס מסגרת עבודה, מדיניות ומגבלות שקבע הדירקטוריון.

הבנק קבע מגבלות לערך הנתון לסיכון (ה-VaR הכלכלי): סך ה-VaR - 18 מיליוני ש"ח. ביום 30 בספטמבר 2017 עמד ערך ה-VaR ההיסטורי לתקופת החזקה של 10 ימים ותקופת דגימה של 2,000 ימים על 9.2 מיליוני ש"ח, לעומת 7.9 מיליוני ש"ח ביום 31 בדצמבר 2016. הערך המרבי של ה-VaR הכלכלי (סופי חודש) היה במהלך התקופה המדווחת 10.4 מיליוני ש"ח, לעומת ערך מרבי של 8.9 בשנת 2016. הבנק מבצע תהליך Back-Testing לתוצאות ה-VaR. תוצאות בדיקות ה-Back-Testing ברבעון האחרון היו תקינות.

לפרטים נוספים על חשיפת הבנק לסיכונים שוק ואופן ניהול הסיכון ראה [דו"ח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#) של הבנק וכן [בדוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017](#), באתר האינטרנט של הבנק.

סיכון הריבית

הבנק מנהל מעקב אחר מדדים מקובלים לאמידת סיכון הריבית של ההלוואות כנגד הפיקדונות, במטרה להתאים את ההשפעה של שינוי אפשרי בשיעורי הריבית על שווי התזרים הפיננסי הנקי שלו לתיאבון הסיכון של הבנק. בין כלים אלו נמדדים פערי מח"מ, מבוצע כימות באמצעות VaR ונאמדת החשיפה במגוון של תרחישים. כמו כן, עוקב הבנק אחר היקף הפירעונות המוקדמים בהלוואות, להם השפעה מהותית על המח"מ האפקטיבי.

לפרטים נוספים על חשיפת הבנק לסיכונים ריבית ואופן ניהול הסיכון ראה [דו"ח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#) של הבנק וכן [בדוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017](#), באתר האינטרנט של הבנק.

א. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות המאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים (לפני שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית):

30 בספטמבר 2017					
סה"כ	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
12,664.0	309.5	921.4	3,259.6	8,173.5	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
599.8	65.4	194.5	0.0	339.9	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
12,151.1	342.9	1,020.9	2,853.8	7,933.5	התחייבויות פיננסיות
602.3	33.6	99.9	330.8	138.0	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
510.4	(1.6)	(4.9)	75.0	441.9	שווי הוגן נטו חיובי (שלילי)
30 בספטמבר 2016					
סה"כ	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
14,284.1	427.8	1,234.3	3,686.9	8,935.1	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
267.7	45.8	132.2	-	89.7	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
13,688.6	432.6	1,248.2	3,450.9	8,556.9	התחייבויות פיננסיות
280.8	42.3	122.0	-	116.5	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
582.4	(1.3)	(3.7)	236.0	351.4	שווי הוגן נטו חיובי (שלילי)
31 בדצמבר 2016					
סה"כ	מטבע חוץ ⁽²⁾		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
13,726.0	356.3	1,147.8	3,340.2	8,881.7	נכסים פיננסיים ⁽¹⁾
399.5	60.9	196.2	-	142.4	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
13,251.4	372.3	1,199.6	3,302.4	8,377.1	התחייבויות פיננסיות
395.1	43.3	139.3	50.0	162.5	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ⁽³⁾
479.0	1.6	5.1	(12.2)	484.5	שווי הוגן נטו חיובי (שלילי)

(1) לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

(2) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(3) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כשהם מהווים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.

ב. השפעת שינויים היפותטיים⁽¹⁾ בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים:

30 בספטמבר 2017						
שינוי בשווי הוגן		שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית (במיליוני ש"ח)				
באחוזים	במיליוני ש"ח	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי		
סה"כ	סה"כ	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	השינוי בשיעורי הריבית
(3.94%)	(20.1)	(3.6)	(5.3)	48.2	451.5	גידול מיידי מקביל של נקודת אחוז אחת
(0.41%)	(2.1)	(1.8)	(4.9)	72.2	442.8	גידול מיידי מקביל של 0.1 נקודת אחוז
4.64%	23.7	0.6	(4.4)	105.1	432.8	קיטון מיידי מקביל של נקודת אחוז אחת
30 בספטמבר 2016						
שינוי בשווי הוגן		שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית (במיליוני ש"ח)				
באחוזים	במיליוני ש"ח	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי		
סה"כ	סה"כ	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	השינוי בשיעורי הריבית
0.15%	0.9	(0.7)	(1.6)	232.7	325.9	גידול מיידי מקביל של נקודת אחוז אחת
0.01%	-	(1.2)	(3.5)	235.6	351.5	גידול מיידי מקביל של 0.1 נקודת אחוז
0.09%	0.5	(2.0)	(6.4)	240.1	351.2	קיטון מיידי מקביל של נקודת אחוז אחת
31 בדצמבר 2016						
שינוי בשווי הוגן		שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית (במיליוני ש"ח)				
באחוזים	במיליוני ש"ח	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי		
סה"כ	סה"כ	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	השינוי בשיעורי הריבית
(3.03%)	(14.5)	(0.4)	5.0	(20.6)	480.5	גידול מיידי מקביל של נקודת אחוז אחת
(0.33%)	(1.6)	1.4	5.1	(13.1)	484.0	גידול מיידי מקביל של 0.1 נקודת אחוז
4.18%	20.0	3.6	4.8	(2.2)	492.8	קיטון מיידי מקביל של נקודת אחוז אחת

ג. להלן תמצית החשיפות⁽²⁾ לשינויים בלתי צפויים בריבית במיליוני ש"ח:

30 בספטמבר					
2016	2017	2016		2017	
השינוי הפוטנציאלי ברווח השנתי - רוחח (הפסד)		השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי - רוחח (הפסד) כאשר יש עליה/ ירידה של נקודת אחוז אחת			
		עלייה	ירידה	עלייה	ירידה
25.3	27.7	(0.2)	1.5	(9.1)	9.1
(5.3)	(4.0)	4.1	(3.3)	30.1	(26.8)
8.7	1.4	(3.4)	2.7	2.7	(2.4)
28.7	25.1	0.5	0.9	23.7	(20.1)
(30.0)	(30.0)	(40.0)	(40.0)	(40.0)	(40.0)
26.6	37.3	7.3	10.9	23.6	0.1
18.2	25.1	(10.6)	(4.7)	4.6	(20.1)

(1) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(2) חישובי החשיפה כוללים הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפרעון של הנכסים וההתחייבויות על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבויות לזמן ארוך. כמו כן קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות משמעותית לתוצאות החשיפה.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

30 בספטמבר 2017					
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל חודש עד 3 שנים	מעל 3 שנים עד 5 שנים	מעל 5 שנים עד 10 שנים	מעל 10 שנים
מיליוני ש"ח					
מטבע ישראלי לא צמוד					
נכסים פיננסיים	5,497.4	286.5	1,080.1	696.6	309.1
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	8.7	50.3	280.2	-	-
סה"כ שווי הוגן	5,506.1	336.8	1,360.3	696.6	309.1
התחייבויות פיננסיות	(4,431.2)	(320.5)	(1,006.5)	(1,396.3)	(767.9)
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	(135.7)	-	-	(1.7)	-
סה"כ שווי הוגן	(4,566.9)	(320.5)	(1,006.5)	(1,398.0)	(767.9)
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	939.2	16.3	353.8	(701.4)	(458.8)
החשיפה המצטברת במגזר	939.2	955.5	1,309.3	607.9	149.1
מטבע ישראלי צמוד למדד					
נכסים פיננסיים	47.5	182.5	694.2	924.7	762.3
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	-	-	-	-	-
סה"כ שווי הוגן	47.5	182.5	694.2	924.7	762.3
התחייבויות פיננסיות	(204.4)	(170.2)	(965.2)	(704.8)	(682.5)
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	-	(50.1)	(280.7)	-	-
סה"כ שווי הוגן	(204.4)	(220.3)	(1,245.9)	(704.8)	(682.5)
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	(156.9)	(37.8)	(551.7)	219.9	79.8
החשיפה המצטברת במגזר	(156.9)	(194.7)	(746.4)	(526.5)	(446.7)
מטבע חוץ⁽²⁾					
נכסים פיננסיים	717.1	64.6	164.1	166.3	90.8
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	259.8	0.1	-	-	-
סה"כ שווי הוגן	976.9	64.7	164.1	166.3	-
התחייבויות פיננסיות	(668.6)	(103.8)	(570.5)	(20.4)	90.8
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	(133.4)	-	-	(0.1)	-
סה"כ שווי הוגן	(802.0)	(103.8)	(570.5)	(20.5)	-
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	174.9	(39.1)	(406.4)	145.8	90.8
החשיפה המצטברת במגזר	174.9	135.8	(270.6)	(124.8)	(34.0)
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית					
סך כל הנכסים	6,262.0	533.6	1,938.4	1,787.6	1,162.2
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	268.5	50.4	280.2	-	-
סה"כ שווי הוגן	6,530.5	584.0	2,218.6	1,787.6	1,162.2
סך כל ההתחייבויות	(5,304.2)	(594.5)	(2,542.2)	(2,121.5)	(1,450.4)
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	(269.1)	(50.1)	(280.7)	(1.8)	-
סה"כ שווי הוגן	(5,573.3)	(644.6)	(2,822.9)	(2,123.3)	(1,450.4)
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	957.2	(60.6)	(604.3)	(335.7)	(288.2)
החשיפה המצטברת במגזר	957.2	896.6	292.3	(43.4)	(331.6)

(1) בטור "ללא תקופת פירעון" מוצגות יתרות מאזניות.

(2) פעילות מקומית, לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

הערות

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר לפי סעיפי המאזן השונים יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעור הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 21 בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהם חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

31 בדצמבר 2016			30 בספטמבר 2016			30 בספטמבר 2017 (המשך)					
משך חיים ממוצע	שיעור תשואה פנימי	סך הכל	משך חיים ממוצע	שיעור תשואה פנימי	סך הכל	משך חיים ממוצע	שיעור תשואה פנימי	סך הכל	ללא תקופת פירעון ⁽¹⁾	מערל 20 שנים	מערל 10 שנים עד 20 שנים
שנים	%		שנים	%		שנים	%		מיליוני ש"ח		
0.86	3.82	8,881.7	1.16	4.02	8,935.1	0.72	4.21	8,173.5	3.4	4.5	77.4
0.50	-	142.4	0.44	-	89.7	0.51	-	339.9	-	0.7	-
0.85	3.82	9,024.1	1.15	4.02	9,024.8	0.71	4.21	8,513.4	3.4	5.2	77.4
0.42	0.55	(8,377.1)	0.40	0.45	(8,556.9)	0.79	0.50	(7,933.5)	-	-	(2.2)
0.09	-	(162.5)	0.15	-	(116.5)	0.24	-	(138.0)	-	(0.6)	-
0.42	0.55	(8,539.6)	0.39	0.45	(8,673.4)	0.78	0.50	(8,071.5)	-	(0.6)	(2.2)
0.44	3.27	484.5	0.76	3.57	351.4	(0.08)	3.70	441.9	3.4	4.6	75.2
		484.5			351.4			441.9	441.9	438.5	433.9
3.02	4.48	3,340.2	3.10	4.02	3,686.9	3.64	4.55	3,259.6	-	32.1	265.5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.02	4.48	3,340.2	3.10	4.02	3,686.9	3.64	4.55	3,259.6	-	32.1	265.5
2.00	1.17	(3,302.4)	2.09	1.28	(3,450.9)	1.81	1.28	(2,853.8)	-	-	(0.8)
1.00	-	(50.0)	-	-	-	0.96	-	(330.8)	-	-	-
1.98	1.17	(3,352.4)	2.09	1.28	(3,450.9)	1.72	1.28	(3,184.6)	-	-	(0.8)
1.03	3.30	(12.2)	1.01	2.74	236.0	1.92	3.28	75.0	-	32.1	264.7
		(12.2)			236.0			75.0	75.0	75.0	42.9
1.19	2.80	1,504.1	1.46	3.16	1,662.1	0.75	3.05	1,230.9	-	-	(3.6)
0.21	-	257.1	0.14	-	178.0	0.08	-	259.9	-	-	-
1.04	2.80	1,761.2	1.33	3.16	1,840.1	0.64	3.05	1,490.8	-	-	(3.6)
0.24	0.55	(1,571.9)	0.22	0.47	(1,680.8)	0.27	0.56	(1,363.8)	-	-	-
0.28	-	(182.6)	2.23	-	(164.3)	0.08	-	(133.5)	-	-	-
0.24	0.55	(1,754.5)	0.40	0.47	(1,845.1)	0.26	0.56	(1,497.3)	-	-	-
0.80	2.25	6.7	0.93	2.69	(5.0)	0.38	2.48	(6.5)	-	-	(3.6)
		6.7			(5.0)			(6.5)	(6.5)	(6.5)	(6.5)
1.42	3.87	13,726.0	1.69	3.92	14,284.1	1.47	4.18	12,664.0	3.4	36.6	339.3
0.32	-	399.5	0.24	-	267.7	0.32	-	599.8	-	0.7	-
1.39	3.87	14,125.5	1.67	3.92	14,551.8	1.42	4.18	13,263.8	3.4	37.3	339.3
0.79	0.70	(13,251.4)	0.80	0.66	(13,688.6)	0.97	0.69	(12,151.1)	-	-	(3.0)
0.30	-	(395.1)	1.37	-	(280.8)	0.60	-	(602.3)	-	(0.6)	-
0.78	0.70	(13,646.5)	0.81	0.66	(13,969.4)	0.96	0.69	(12,753.4)	-	(0.6)	-
											(3.0)
0.61	3.16	479.0	0.85	3.26	582.4	0.46	3.49	510.4	3.4	36.7	336.3
		479.0			582.4			510.4	510.4	507.0	470.3

ג. שיעור תשואה פנימי היינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 21 בדוח הכספי.

ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן שיגרם כתוצאה משינוי קטן בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

להלן משך החיים הממוצע (מח"מ) של הנכסים וההתחייבויות (בשנים):

31 בדצמבר 2016			30 בספטמבר 2016			30 בספטמבר 2017			
מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד	לא צמוד	מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד	לא צמוד	מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד	לא צמוד	
1.04	3.02	0.85	1.33	3.10	1.15	0.64	3.64	0.71	מח"מ הנכסים ⁽¹⁾
0.24	1.98	0.42	0.40	2.09	0.39	0.26	1.72	0.78	מח"מ התחייבויות ⁽¹⁾
0.80	1.03	0.44	0.93	1.01	0.76	0.38	1.92	(0.08)	פער המח"מ בשנים
2.25	3.30	3.27	2.69	2.74	3.57	2.48	3.28	3.7	הפרש שת"פ (%)

(1) כולל עסקאות עתידיות ואופציות, ובהסתמכות על נתוני שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים.

סיכון שער חליפין וסיכון אינפלציה

החשיפה לסיכון הבסיס, המתבטאת בהפסד שעלול להתרחש, יכולה לנבוע משינויים במדד המחירים ובשער החליפין. המדיניות של הבנק לנהל את הסיכונים הבסיס באופן מבוקר ובהתאם להתפתחויות בשווקים הפיננסיים.

במסגרת ניהול סיכונים השוק, הבנק מנהל באופן שוטף את הפוזיציות במגזרי ההצמדה השונים באמצעות מגוון הכלים הפיננסיים שלרשותו, זאת תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים ובקרה שוטפת על הסיכונים הנובעים מחשיפה זו. המגבלות נקבעו תוך שמירה על גמישות הבנק ויכולתו לשנות את הפוזיציות השונות בתקופה קצרה בהתאם לתחזיות הכלכליות. כדי להגביל את החשיפה לסיכון זה, קבע דירקטוריון הבנק את שיעוריה המרביים של החשיפה בכל מגזר הצמדה.

להלן המגבלות על שיעורי החשיפה בכל מגזר הצמדה כפי שקבע הדירקטוריון (שאיננה בהכרח החשיפה המשפיעה על חשבון רווח והפסד). המגבלות הינן על סכומי העודף (הגרעון) של הנכסים על ההתחייבויות בכל מגזר:

30 בספטמבר 2017				
חשיפה בפועל	המגבלה המאושרת	המגבלה המאושרת ⁽¹⁾		
	במיליוני ש"ח	באחוזים מההון הפיננסי ⁽²⁾		
	מינימלית	מקסימלית	מינימלית	מקסימלית
לא צמוד	574	326	816	50%
הצמדה למדד ⁽³⁾	85	(163)	326	(25%)
במט"ח ובהצמדה למט"ח	15	(35)	35	(5.5%)

(1) המגבלות המרביות לפי אישור דירקטוריון הבנק. המגבלות עודכנו על ידי הדירקטוריון בחודש דצמבר 2015.

(2) ההון הפיננסי הינו ההון העצמי בניכוי נכסים לא כספיים במאוחד.

(3) לא כולל תוכניות חסכון עם רצפה שקלית אשר נכון ליום 30 לספטמבר 2017 עומדת על כ-306 מיליוני ש"ח (המגבלה המאושרת כולל תוכניות חסכון עם רצפה שקלית הינה 100%, כ-653 מיליוני ש"ח, והחשיפה בפועל הינה כ-391 מיליוני ש"ח).

הבנק מודד את הפוזיציות שלו בבסיסי ההצמדה השונים באופן שוטף. מידע זה מדווח ליחידות האחראיות על ניהול הפוזיציה והתאמתה למגבלות החלות עליה. המידע בדבר גובה הפוזיציות מדווח באופן שוטף בישיבות של הועדה לניהול נכסים והתחייבויות, ובישיבות של פורומים אחרים הפעילים בניהול סיכונים.

לפרטים נוספים אודות בסיסי ההצמדה השונים [ראה ביאור 14](#) לדוחות הכספיים.

להלן ההשפעה על הון הבנק לפני השפעת המס בעקבות שינויים תאורטיים במדד המחירים לצרכן במיליוני ש"ח:

תרחיש	השפעת התרחיש ליום 30 בספטמבר 2017	השפעה חיובית מקסימלית של התרחיש בתשעה חודשים ראשונים של 2017 ⁽¹⁾	השפעה שלילית מקסימלית של התרחיש בתשעה חודשים ראשונים של 2017 ⁽¹⁾
עלייה של 5% במדד ⁽¹⁾	11.1	16.1	-
ירידה של 5% במדד ⁽²⁾	(41.5)	-	(47.8)

(1) נמדד לפי יום פרסום המדד בחודשים ינואר עד ספטמבר 2017.

(2) כולל השפעת תוכניות חסכון עם רצפת הצמדה למדד אשר ליום 30 בספטמבר 2017 גבוהה מהמדד בפועל בסכום של כ-306 מיליוני ש"ח.

(3) כולל השפעת תוכניות חסכון עם רצפת הצמדה למדד אשר ליום 30 בספטמבר 2017 נמוכה מהמדד בפועל בסכום של כ-723 מיליוני ש"ח.

להלן נתונים אודות רגישות הון הבנק לשינויים בשערי מטבע במיליוני ש"ח (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש, כאשר תרחיש התחזקות פירושו התחזקות המטבע הנדון כנגד השקל):

תרחיש	30 בספטמבר 2017		מקסימום שנת 2017		מינימום שנת 2017	
	דולר ארה"ב	אחר	דולר ארה"ב	אחר	דולר ארה"ב	אחר
התחזקות של 10%	0.7	0.3	1.9	1.0	(1.3)	0.1
התחזקות של 5%	0.4	0.2	1.0	0.5	(0.7)	0.1
החלשות של 10%	(0.7)	(0.3)	1.3	(0.1)	(1.9)	(1.0)
החלשות של 5%	(0.4)	(0.2)	0.7	(0.1)	(1.0)	(0.5)

כחלק מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק לניהול רמת החשיפה לסיכונים שוק, מבצע הבנק בין היתר עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כדי להקטין את החשיפה שלו לסיכונים אלו. פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים הינה כמתואר, סוחר או כמשתמש סופי. לבנק מכשירים פיננסיים נגזרים כגון עסקאות עתידיות להחלפה בין מטבעות (Swap) וחוזים עתידיים להגנה על שערי מטבע (Forward).

העסקאות במכשירים הפיננסיים הנגזרים נרשמות לפי שווי הוגן ושינויים בשווי ההוגן נרשמים באופן שוטף בדוח רווח והפסד. כמו כן, הבנק מתקשר בחוזים שבפני עצמם אינם מכשירים נגזרים אך הם מכילים נגזרים משובצים. מדיניות הבנק היא להימנע ככל האפשר מחשיפה לסיכונים שער החליפין בין מטבעות החוץ השונים. החשיפה הבין-מטבעית מנוהלת במסגרת מצומצמת ובגבולות שאושרו על ידי דירקטוריון הבנק.

לפרטים נוספים [ראה בביאור 11](#) בדוחות הכספיים.

הבנק מנהל באופן שוטף את הפוזיציה במטבע חוץ. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על סכומי העודף (גרעון) של הנכסים על ההתחייבויות. מדיניות הבנק מתירה לקחת פוזיציות רק במטבעות מרכזיים ובהיקפים מידתיים ביחס להון הפיננסי. חישוב העודף (גרעון) כולל השפעה של נגזרים.

סיכון מחיר מניות

במסגרת מדיניות הסיכונים הפיננסיים (סיכונים שוק), דירקטוריון הבנק קבע מסגרת מצומצמת של כ-40 מיליוני ש"ח להשקעה בתעודות סל ומניות בתיק למסחר ובתיק הזמין למכירה (אין מסגרת לרכישת מניות בתיק הבנקאי). יתרת ההשקעה במניות ובתעודות סל ליום 30 בספטמבר (בתיק למסחר ובתיק הזמין) הסתכמה ב-6.6 מיליוני ש"ח בהשוואה ל-6.1 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

3.3 סיכון נזילות ומימון

סיכון הנזילות

יחס נזילות מזערי

הבנק בוחן את מצב הנזילות שלו מידי יום באמצעות מודל יחס נזילות המזערי שהינו היחס בין כרית הנזילות לבין התזרים הפוטנציאלי היוצא נטו בתרחיש קיצון. לצורך המודל אסף הבנק נתונים על שיעור הפירעונות המוקדמים, על עיתוים ועל שיעור המחזור של הפיקדונות והחסכונות. יחס הנזילות המזערי נבחר בארבעה תרחישים: תרחיש עסקים רגיל, תרחיש "לחץ" ספציפי לבנק, תרחיש "לחץ" מערכתי ותרחיש משולב ספציפי לבנק ולחץ מערכתי. התרחישים השונים נבדלים זה מזה בעיקר בשיעור המחזור של הפיקדונות וביכולת המימוש של הנכסים הנזילים. תוצאות יחס הנזילות המזערי נבדלים מתוצאות יחס כיסוי הנזילות בעיקר כתוצאה הנחות מחזור פיקדונות מלקוחות פרטיים שמרניות באופן מהותי מההנחות שיש לקחת על פי נוהל בנקאי תקין 221 ביחס כיסוי הנזילות. יחס נזילות המזערי המינימאלי על פי התרחישים הנ"ל עמד ביום 30 בספטמבר 2017 על 140%.

יחס כיסוי נזילות (LCR)

ביום 28 בספטמבר 2014, במסגרת ההיערכות ליישום באזל III, פירסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא יחס כיסוי הנזילות (LCR - Liquidity Coverage Ratio).

ההוראה נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צורכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים. לכל הפחות, מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה שאינם משועבדים צריך לאפשר לתאגיד הבנקאי לשרוד עד היום ה-30 של תרחיש הקיצון, ובפרק זמן זה ההנחה היא שההנהלה והמפקחים יוכלו לנקוט פעולות מתקנות נאותות, או שניתן יהיה לפרק את התאגיד הבנקאי בצורה מסודרת. בנוסף, תקופה זו מעניקה לבנק המרכזי זמן נוסף לנקוט באמצעים המתבקשים במקרה שאלה ייתפסו כהכרחיים.

יחס כיסוי הנזילות מכיל שני מרכיבים:

- שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (High Quality Liquid Assets - HQLA) בתנאי קיצון (מונה).
 - סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדרים הבאים (מכנה).
- על פי ההוראה, למעט מצב של לחץ פיננסי (financial stress), ערכו של היחס לא יפחת מ-100%. דהיינו, מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה ישתווה לכל הפחות לסך תזרים המזומנים היוצא נטו על בסיס שוטף. תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס כאמור החל מיום 1 בינואר 2017, אולם תאגיד בנקאי אשר עומד בדרישה ליחס כאמור במועד תחולת ההוראה, ה-1 לאפריל 2015, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה. הבנק עומד ביחס הנזילות הקבוע בהוראה.

להלן יחס כיסוי נזילות המוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30 בספטמבר	31 בדצמבר	
2017	2016	
באחוזים		
324	458	יחס כיסוי נזילות
100	100	יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים

להערכת הבנק, בהתחשב בשיעורי מיחזור הפיקדונות בשנים האחרונות, החשיפה לסיכון האמור אינה גבוהה, בין היתר, משום שהבנק מגוון את מקורות המימון שלו, מקפיד להרחיב את בסיס המפקדים ולצמצם את מידת ההישענות על מפקידים גדולים. כמו כן הבנק מקפיד לשמר כרית נזילות מספקת הבאה לידי ביטוי בכך שיחס הנכסים הנזילים גבוה מהיחס הנדרש. נכון למועד הדוח יתרת סך פיקדונות הציבור של שלושת קבוצות המפקידים הגדולות עומד על כ-504 מיליון ש"ח. לפרטים אודות תמהיל פיקדונות הציבור [ראה בראור 7](#) לדוחות הכספיים.

יחס מימון יציב (NSFR)

בנוסף הבנק עוקב אחר נזילות ארוכת הטווח באמצעות מודל יחס מימון יציב פנימי בהתאם לעקרונות מודל ה-NSFR (Net Stable Funding Ratio) בהוראות באזל III בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342. יחס המימון היציב עמד ביום 30 בספטמבר 2017 על 109%.

לפרטים נוספים אודות סיכון הנזילות ראה [דוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017](#), המופיע באתר האינטרנט של הבנק.

יחס קצר ארוך

מבנה המאזן של הבנק כולל שימושים ארוכים יחסית. כ-73% מתיק האשראי הינו אשראי לדיור המאופיין בתקופות לפידיון ארוכות. מנגד, התקופה לפירעון של המקורות קצרה יותר. ליום הדוח פער המח"מ בין הנכסים וההתחייבויות הכספיות על פי לוחות הסילוקין הינו כ-3 שנים. אולם, פער זה אינו לוקח בחשבון מרכיבים התנהגותיים כגון פירעונות מוקדמים ומח"מ אפקטיבי של המקורות, אשר מקטינים באופן מהותי את הסיכון.

בנוסף, מדיניות הבנק שמה דגש על גיוס מקורות יציבים ממשקי בית. כ-80% מפיקדונות הציבור של הבנק הינם של אנשים פרטיים. וכ-55% מסך פיקדונות הציבור הינם בסכום של עד 1 מיליוני ש"ח.

הבנק מנהל את פער המח"מ בין הנכסים והתחייבויות שלו באופן שוטף, על ידי מודלים ייעודיים לכימות היקף החשיפה. לצורך ניהול סיכון קצר ארוך קבע דירקטוריון הבנק מספר מגבלות, ביניהן:

תקרה להיקפי גיוס נדרשים בשלוש השנים הקרובות, מגבלה על ההפסד המרבי בתרחיש של עליית מחיר הפיקדונות, רצפה ליחס פיקדונות ממשקי בית מסך הפקדונות וכדומה.

סיכון המימון

הבנק קבע לעצמו מדיניות ארוכת טווח של הרחבת גיוס המקורות, תוך הגדלת משקל המקורות ממשקי בית מסה"כ פיקדונות הציבור, ושמירה על יכולת גיוס המקורות מלקוחות מוסדיים. גיוס פיקדונות לזמן ארוך נעשה בהתייחס להיקף ביצועי אשראי חדש לזמן ארוך. בנוסף, הבנק, באמצעות החברה הבת ירושלים מימון והנפקות, מגייס פיקדונות על פי צרכי הגיוס של הבנק וכתבי התחייבות נדחים על פי צרכי ההון שלו.

לפרטים נוספים אודות פיקדונות הציבור [ראה בראור 7](#) לדוחות הכספיים.

הנהלת הבנק קובעת יעדים ספציפיים לסניפים וליחידות המטה בכל תחומי הפעילות ומנוהל מעקב שוטף אחר עמידתם ביעדים.

לפרטים נוספים על חשיפת הבנק לסיכון מימון ואופן ניהול הסיכון ראה [דו"ח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#) של הבנק. להלן פרטים אודות שיעבוד מזומנים וניירות ערך במיליוני ש"ח:

30 בספטמבר 2017			
מזומן ונכסים נזילים אחרים	ערך במאזן	משועבד כבטוחה	לא משועבד
1,916.3	15.0	1,901.3	
ניירות ערך	1,020.9	136.1	884.8
30 בספטמבר 2016			
מזומן ונכסים נזילים אחרים	ערך במאזן	משועבד כבטוחה	לא משועבד
2,335.9	23.6	2,312.3	
ניירות ערך	1,754.2	265.4	1,488.8
31 בדצמבר 2016			
מזומן ונכסים נזילים אחרים	ערך במאזן	משועבד כבטוחה	לא משועבד
2,522.0	19.1	2,502.9	
ניירות ערך	1,434.5	313.4	1,121.1

הנכסים ששועבדו כבטוחה, שועבדו לטובת מסלקות הבורסה והמעו"ף.

לפרטים נוספים אודות סיכון המימון [ראה בדוח על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2017](#), המופיע באתר האינטרנט של הבנק.

3.4 סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות, או אירועים חיצוניים. הגדרת הסיכון כוללת סיכונים משפטיים אך היא איננה כוללת סיכונים אסטרטגיים או סיכונים מוניטין. הסיכונים התפעוליים גלומים בכל הפעילויות הבנקאיות השונות ומובנים בכל תהליכי העבודה בבנק. הבנק פועל במגוון פעילויות פיננסיות וחשוף לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים המידע, המשכיות עסקית ואבטחת מידע. הסיכון התפעולי יוצר השלכות גם על סיכונים אחרים כגון סיכונים אשראי וסיכונים שוק.

ניהול הסיכונים התפעוליים בבנק ירושלים מושתת על 3 קווי הגנה וכולל תהליך פרו-אקטיבי של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים.

מוקד סיכון הינו סיכונים טכנולוגיים המידע ובהם סיכונים סייבר. הבנק משקיע משאבים רבים בשמירה על איכות, ותפקודן הרציף והתקין של מערכות המידע והמחשוב על ידי קיום תהליכים ונהלים סדורים ונאותים לניהול ובקרה של הסיכונים הנובעים מטכנולוגיות המידע.

בנק ירושלים כארגון פיננסי מהווה מטרה אטרקטיבית למתקפות סייבר, בהתאם לכך מקפיד הבנק על ניהול מערך אבטחת מידע הולם כולל הטמעה של מוצרי אבטחת מידע, ביצוע בקורות, ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה וחדירות, קיום מוקד ניטור פעילות חריגה ומתקפות סייבר.

ביום 21 ביוני 2017 הודיעה רמ"ט (הרשות למשפט, טכנולוגיה ומידע במשרד המשפטים) לבנק ירושלים, כי היא קובעת שהבנק הפר את הוראות סעיף 17 לחוק הגנת הפרטיות התשמ"א-1981 ותקנה 3 לתקנות שהותקנו מכוחו, בכך שהיו ליקויי אבטחת מידע בקשר עם מידע שהיה במאגר מידע שבבעלותו.

קביעה זו נקבעה בהקשר לאירוע דלף מידע מאתר מידע ונתונים בניירות ערך שבבעלות הבנק, אשר אירע בחודש ינואר 2016. בהקשר זה הודיעה רמ"ט לבנק כי הודעת הבנק לגבי הפעולות והצעדים שננקטו לתיקון הליקויים מקובלים עליה.

קביעת ההפרה האמורה פורסמה באתר האינטרנט של רמ"ט.

יצוין כי הקביעה האמורה אינה יכולה להוות עילה להטלת קנס או עיצום כספי על הבנק, וכי האתר נשוא ההודעה הורד מהרשת ביוזמת הבנק עוד לפני שנודע לבנק על אירוע דלף המידע.

הבנק רוכש מידי שנה ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ואחריות מקצועית וכן ביטוח נכסים (ביטוח אלמנטארי). החל משנת 2015 רוכש הבנק גם ביטוח סייבר אשר מקנה כיסוי ביטוחי מורחב לנזקים בגין פשעי מחשב ולכשלים בתחום הטכנולוגי.

הבנק חשוף לסיכונים תפעוליים נוספים כגון: המשכיות עסקית, סיכונים מוניטין וסיכונים הציות. למידע נוסף על החשיפה לסיכונים הנ"ל ולאופן ניהולם [ראה דו"ח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2016 של הבנק](#).

3.5 סיכונים אחרים

סיכונים משפטיים

הגדרת הסיכון המשפטי הינה - סיכון הנובע מהפוטנציאל להפסד כתוצאה מהפרה של חוקים, תקנות, או הוראות רגולציה, או כתוצאה מזכויות או חובות של הבנק שאינן מבוססות כנדרש. הסיכון חל גם כאשר ישנם חוזים ללא יכולת איכפה, תביעות משפטיות, או שיקול דעת מוטעה, אשר עלולים להקשות על מימוש או לפגוע בזכויות הבנק.

הסיכון המשפטי עלול לנבוע מתשתית משפטית לקויה או שגויה אשר בהסתמך עליה פעל הבנק, וכן כתוצאה מגורמים חיצוניים אשר אינם תלויים בבנק, כגון: שינוי הוראות חוק, תקנות או הוראות פיקוח שונות או פסיקה תקדימית של ערכאה שיפוטית גבוהה.

הסיכונים המשפטיים הינם חלק ממכלול הסיכונים התפעוליים אליהם חשוף הבנק. עו"ד שרית ויסטון, סמנכ"ל והיועצת המשפטית, היא הממונה על ניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק, ונעזרת לשם כך בעובדי המחלקה המשפטית של הבנק. הסיכון המשפטי והרגולטורי מנוהל בבנק בצורה מוסדרת ומובנית, המעוגנת בנהלים ומדיניות כתובים במטרה למזער עד למינימום האפשרי את התממשותם של סיכונים אלו ולמזער את הנזקים הנגרמים לבנק במקרה וסיכון כזה אכן יתממש בפועל. לפי מדיניות הבנק ונהליו כל סוגיה משפטית העולה במסגרת ניהול עסקי הבנק מועברת לטיפול המחלקה המשפטית

(כל אחד בתחום אחריותו). כל תביעה, הליך משפטי, או איום בתביעה המגיעים אל מי מעובדי הבנק וכל פניה של לקוח לעובד בנק בשאלה משפטית מועברים לטיפול המחלקה המשפטית. הבנק חשוף לסיכונים אחרים נוספים כגון: סיכון אכיפה פנימית וסיכוני הלבנת הון. למידע נוסף על החשיפה לסיכונים הנ"ל ולאופן ניהולם ראה [דו"ח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#) של הבנק.

3.6 השפעת גורמי הסיכון

במהלך תקופת הדוח לא חלו שינויים בגורמי הסיכון ובהגדרת חומרתם. למידע נוסף ראה [דוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2016](#) של הבנק.

פרק 4 - מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים

4.1 מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ועל פי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי של בנק. עיקרי המדיניות החשבונאית מפורטים בביאור 1 לדוחות הכספיים. במהלך התקופה המדווחת לא אירעו שינויים במדיניות החשבונאית של הבנק בנושאים קריטיים, בהשוואה לשנת 2016.

4.2 בקורות ונהלים

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה הפנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO 1992 (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם המנכ"ל והחשבונאי הראשי של הבנק, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

פרק 5 - מידע נוסף

5.1 תרומות ופעילות קהילתית

הבנק תורם מזה שנים רבות למטרות חברתיות שונות במסגרת תקציב הבנק המאושר מראש ובהתאם להחלטות ועדת תרומות של הנהלת הבנק ונוהל עבודת הוועדה. בתקופת הדוח לא ניתנו תרומות מעל 50 אלפי ש"ח לגוף יחיד. תרומות הבנק מתמקדות בעיקר בעמותות הפועלות לסיוע, תמיכה ועזרה לאוכלוסיות מוחלשות ונזקקות, כלכלית ופיזית. בין העמותות הללו ניתן למנות עמותות הפועלות לסיוע לילדים ונוער במצוקה, נזקקים כלכלית, בעלי מוגבלויות ועוד. חלק מעמותות אלה, בנוסף לסיוע הישיר הניתן על ידן לאוכלוסיות הללו, פועלות גם לסייע לאותם אנשים ולחלץ אותם ממעגל המצוקה בו הם נמצאים. בשנים האחרונות, נטלו עובדי סניפי הבנק חלק בפעילויות התנדבויות שונות בתחום העיר בה נמצא הסניף. הבנק מעודד פעילויות אלה בסיוע ובתרומות. בנוסף, רוכש הבנק מתנות מבתי עסק או עמותות המעסיקות אוכלוסיות מוגבלות ונזקקות ומעניק אותן כמתנות לעובדי ומנהלי הבנק ולקוחותיו או תורם אותן לאוכלוסיות נזקקות. דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקיו.

גיל טופז
מנהל כללי

זאב נהרי
יו"ר הדירקטוריון

14 בנובמבר 2017

הצהרה (certification)

אני, גיל טופז, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק ירושלים בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

גיל טופז
מנהל כללי

תאריך אישור הדוחות הכספיים:
14 בנובמבר 2017

הצהרה (certification)

אני, אלכסנדר זלצמן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק ירושלים בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2017 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי. וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אלכסנדר זלצמן

סמנכ"ל, מנהל אגף
הכספים וחשבונאי ראשי

תאריך אישור הדוחות הכספיים:

14 בנובמבר 2017